

Fagpersonells opplevelser; Om ivaretagelse av de yngste barnas stemme i komplekse barnevernssaker.

De minste barns rett til å medvirke i egen sak hvor alvorhetsgraden og kompleksiteten er særlig stor. En mangefasettert og omfattende prosess, i møte med samfunnets mest sårbare familier.

Laila Drange Loka

Master i Psykososial Helse

VEILEDER

Monica Strømmand

Universitetet i Agder, 2024

Fakultet for helse og idrettsvitenskap

Institutt for Psykososial Helse

Forord

Våren 2014 leverte jeg min Bachelor oppgave; «*Se barnet, se deg selv, se samspillet*», som jeg skrev sammen med min medstudent Monika Grødum Klungland. Jeg jobbet noen år som pedagogisk leder, før jeg parallelt med jobb tok videreutdanning i Psykososialt arbeid med barn og unge, ved Universitetet i Agder. Høsten 2018 påbegynte jeg Master i psykososial helse, men valgte å sette studiet på pause, da jeg fikk jobb som kontaktperson ved kommunal barneverntjeneste. Etter noen år i kommunalt barnevern fikk jeg min nåværende jobb som spesialutdannet miljøterapeut i Bufetat, Senter for Foreldre og Barn. Mitt engasjement for barn og unge som møter ulike utfordringer i sine livssituasjoner har alltid vært dyptgående. Masterprosjektets gjennomføring har utspilt seg innenfor et spenningsfelt fra følelsen av at «dette blir bra» til bekymringen om at «jeg kommer ikke til å fullføre». Denne prosessen har vært en følelsesmessig berg-og-dal-bane, preget av en konstant kamp for å organisere tid til skriving på de tildelte studiedagene, samtidig som det har oppstått dårlig samvittighet over ikke å være til stede på arbeidsplassen. Balanseringen mellom en givende, men krevende jobb, familieliv og studenttilværelse har nødvendiggjort omfattende strukturering og planlegging. Dette har imidlertid også vært en svært lærerik og utviklende erfaring.

Jeg ønsker å uttrykke min takknemlighet overfor min avdelingsleder og enhetsleder ved Senter for Foreldre og Barn for deres tilrettelegging, oppmuntrende ord og støtte gjennom denne prosessen. Videre vil jeg også takke mine dyktige kollegaer for deres tro på meg og for å ha heiet meg frem. En stor takk rettes også til mine informanter, uten dere hadde ikke master prosjektet mitt vært gjennomførbart.

En spesiell takk rettes til min veileder, Monica Strømmand, universitetslektor ved Institutt for Psykososial Helse, Universitetet i Agder. Jeg er dypt takknemlig for dine faglige innspill og konstruktive veiledning, som har vært uvurderlig både i personlige møter og gjennom e-postkorrespondanse.

Min familie fortjener også en stor takk. Min mann, barn, og hund har tålmodig akseptert perioder hvor jeg har vært mindre tilstedeværende som ektefelle, mor og turkamerat. Til sist, men på ingen måte minst, ønsker jeg å uttrykke min dype takknemlighet overfor alle fagpersoner innen kommunalt og statlig barnevern, meg selv inkludert. Takk for det viktige arbeidet dere utfører for å støtte og hjelpe de mest sårbare barn og familier i vårt samfunn.

Innhold

Forord.....	2
Sammendrag.....	6
Summary.....	7
1.0 Innledning.....	8
1.1 Problemstilling.....	9
1.2 Tema, bakgrunn og hensikt.....	9
1.3 Kontekst.....	10
1.4 Begrepsavgrensninger og avklaringer.....	10
1.4.1 De yngste barns stemme.....	11
1.4.2 Komplekse barnevernssaker.....	11
1.5 Tidligere forskning.....	12
2.0 Teoretisk forankring.....	18
2.1 Aktuelt lovverk.....	18
2.1.1 FNs barnekonvensjon.....	18
2.1.2 Barneloven.....	19
2.1.3 Barnevernsloven.....	20
2.2 Barns rett til medvirkning.....	22
2.3 Barns beste.....	23
2.4 Standardisert forløp i kraft av ny barnevernlov 2023.....	24
2.5 Emosjonell belastning i yrkesutøvelsen.....	28
2.6 Profesjonskultur, bias-kognitive skjevheter og Støy.....	29
2.7 Barnesamtalen, å ta barnet på alvor.....	30
3.0 Metode.....	33
3.1 Kvalitativ metode og fenomenologisk- hermeneutisk vitenskapsteoretisk forankring.....	34
3.2 Intervjuprosessen.....	35

3.2.1 Utvalg og rekruttering.....	35
3.2.2 Det semistrukturerte intervju.....	36
3.2.3 Diktafon som verktøy og transkribering av datamateriell.....	36
3.3 Forskningsetikk, pragmatiske vurderinger og forskerrollen.....	37
3.4 Forskningens kvalitative integritet.....	39
3.4.1 Studiens validitet	39
3.4.2 Studiens reliabilitet.....	40
3.4.3 Studiens generaliserbarhet.....	40
4.0 Analyse	42
4.1 Tematisk analyse.....	42
4.2 De ulike fasene i tematisk analyse.....	43
5.0 Funn.....	46
5.1 Identifisering av de yngste barnas stemme og deltakelse- detaljerte observasjoner som nøkkel til forståelse.....	47
5.2 Emosjonell belastning, selvkritikk og arbeidspress.....	52
5.3 Implementering av Ny barnevernlov og nytt Standardisert forløp. Positive aspekter, utfordringer og begrensninger	57
5.4 Arbeidsmiljø og kollegial støtte som fundament	61
6.0 Diskusjon	64
6.1 Barns Beste og Medvirkning, når lovverk og statlige føringer møter praksis.....	64
6.2 Følelsesmessig belastning: Komplekse og mangefasetterte dimensjoner.....	67
6.3 Operasjonalisering av Komplekse Barnevernssaker for Tverrfaglig Samarbeid	68
7.0 Konklusjon og fremtidige forskningsretninger	70
8.0 Referanseliste	72
9.0 Vedlegg	77
Vedlegg 1: Godkjenning fakultetets etiske komite, FEK.....	77
Vedlegg 2: Godkjenning Sikt.....	78

Vedlegg 3: Samtykkeskjema med informasjonsskriv	80
.....	82
Vedlegg 4: Intervjuguide.....	83

Sammendrag

Masterprosjektet bygger på prinsippene i FNs barnekonvensjon, som er innarbeidet i norsk lovgivning, og legger vekt på barnets beste og rett til medvirkning. Den nye Barnevernsloven fra 2023 og nye statlige føringer, utgjør en sentral del av forskningens kontekst. Ved å fremheve erfaringene og opplevelsene til fagpersoner i kommunalt og statlig barnevern, sikter studien mot å utdype forståelsen av saksprosessene, prioriteringene og vurderingene som er involvert i håndteringen av saker som omhandler samfunnets mest sårbare barn.

Prosjektet har en kvalitativ metodologisk tilnærming, med vitenskapsteoretisk forankring i fenomenologien og hermeneutikken. Jeg har gjennomført åtte semistrukturerte intervjuer med fagpersonell fra både kommunalt og statlig barnevern i seks forskjellige kommuner. Den innhentede empirien er analysert ved hjelp av Braun og Clarkes (2006) metode for tematisk analyse.

Studiens problemstilling: Hvordan opplever og erfarer fagpersonell i kommunalt og offentlig barnevern at de yngste barnas stemme blir ivaretatt i komplekse barnevernssaker?

Funn i studien indikerer nødvendigheten av å forbedre strukturer og praksiser innen barnevernet for å effektivt sikre barns reelle medvirkning. Det er behov for en integrert tilnærming som kombinerer strukturelle endringer, økt faglig kompetanse, støttende miljø og sterkere relasjoner mellom barn og fagpersoner. Videre indikerer funnene at det er essensielt å adressere utfordringene knyttet til tidspress og emosjonell belastning for å ivareta barnets beste og styrke deres rett til medvirkning i behandlingen av komplekse barnevernssaker. Disse innsiktene bidrar til en dypere forståelse av hvordan barnevernet kan optimalisere sin praksis for å møte barns behov mer adekvat.

Nøkkelord; Medvirkning, Barns beste, Kompleksitet, Barnevern, Emosjonell belastning, Kollegial støtte.

Summary

The master's project is based on the principles of the UN Convention on the Rights of the Child, which has been incorporated into Norwegian legislation, emphasizing the child's best interests and right to participation. The new Child Welfare Act of 2023 and new governmental guidelines form a central part of the research context. By highlighting the experiences and perceptions of professionals in municipal and state child welfare, the study aims to deepen the understanding of the processes, priorities, and assessments involved in handling cases concerning society's most vulnerable children.

The project employs a qualitative methodological approach, with a theoretical grounding in phenomenology and hermeneutics. I have conducted eight semi-structured interviews with professionals from both municipal and state child welfare in six different municipalities. The collected empirical data has been analysed using Braun and Clarke's (2006) method for thematic analysis.

Research question: How do professionals in municipal and public child welfare experience and perceive the youngest children's voices being considered in complex child welfare cases?

The findings of the study indicate the necessity of improving structures and practices within child welfare to effectively ensure children's genuine participation. There is a need for an integrated approach that combines structural changes, increased professional competence, a supportive environment, and stronger relationships between children and professionals. Furthermore, the findings suggest that it is essential to address the challenges related to time pressure and emotional stress to safeguard the child's best interests and strengthen their right to participation in the handling of complex child welfare cases. These insights contribute to a deeper understanding of how child welfare can optimize its practices to meet children's needs more adequately.

Keywords: Participation, Child's best interest, Complexity, Child welfare, Emotional stress, Collegial support.

1.0 Innledning

FNs barnekomité har i to av sine generelle kommentarer til barnekonvensjonen deklart at det er uløselige forbindelser mellom barns rett til å bli hørt og barns beste (barnekomité, 2009, art.12; barnekomité, 2013, art. 14). Det som anses som barnets beste skal fastsettes gjennom en detaljert og individuell evaluering, hvor barnets egne meninger er avgjørende for vurderingen (Barnevernsloven, 2021, § 1-3). Barns rett til medvirkning er følgelig sterk, og barnevernet er forpliktet til å sikre at barn gis mulighet til å medvirke i alle forhold som gjelder barnet (Paulsen, 2022, s.21-22).

I lys av lovverk (Barnevernsloven, 2021) og nye statlige føringer (Bufdir, 2021), sikter mitt masterprosjekt å belyse hvordan fagpersonell i kommunalt og statlig barnevern opplever at barnets reelle stemme, både verbalt, men også non-verbalt, blir hørt og tatt på alvor. Dette i saker der kompleksiteten i barnevernssakene er av høy alvorhetsgrad.

Når det er nødvendig for å avklare om vilkårene for omsorgsovertakelse av et barn i alderen 0 til 6 år er oppfylt, og samtykke foreligger, kan barnevernstjenesten vedta utredning av barnets omsorgssituasjon i senter for foreldre og barn (Barnevernsloven, 2021, §2-3).

Jeg opplever masterprosjektet mitt som svært relevant og tidsaktuell. Standardisert forløp som tredde i kraft med ny barnevernlov 2023, er et landsdekkende rammeverk som legger føringer for både praktiske og administrative oppgaver i hele forløpet av en undersøkelse eller tiltaksperiode (Bufdir, 2021). Det er kommunalt barnevern som har det overordnede ansvaret og beslutningsmandatet i en undersøkelse. Sentre for foreldre og barn kan, når kriterier for utredning er oppfylt, bistå kommunalt barnevern med utredning av områder i undersøkelsen (Barnevernsloven, 2021, §16-3).

Barn i risiko har ingen tid å miste! Tidlig innsats og avdekking av barns vansker i omsorgssituasjonen som omsorgssvikt, alvorlige krenkelser, vold og seksuelle overgrep, vil kunne redusere eller hindre skader i et forebyggende perspektiv (Gamst, 2011). Hvordan fagpersonell møter og forstår barnets situasjon, vil kunne ha innflytelse på barnets personlige utvikling, sosiale kompetanse, læring og livssituasjon. Traumatiske og stressfylte opplevelser, kan ha en negativ effekt på barnets følelsesmessige og kognitive utvikling (Gamst, 2011, s.25).

1.1 Problemstilling

De minste barns rett til å medvirke i egen sak hvor alvorligheten og kompleksiteten er særlig stor. En mangefasettert og omfattende prosess, i møte med samfunnets mest sårbare familier. Hvordan opplever og erfarer fagpersonell i kommunalt og offentlig barnevern at de yngste barnas stemme blir ivaretatt i komplekse barnevernssaker?

1.2 Tema, bakgrunn og hensikt

I dette avsnittet gjør jeg rede for oppgavens tema, bakgrunn og hensikt. Videre beskriver jeg konteksten for oppgaven. Jeg gjør noen avgrensninger før jeg foretar meg noen begrepsavklaringer knyttet opp til min problemstilling. Avslutningsvis i kapittel 1 viser jeg til tidligere forskning på feltet.

Hensikten med mitt forskningsprosjekt, er å belyse de ulike aktørenes mandat¹ og løfte frem fagpersoners erfaringer i felten. Med fokus på undersøkelse og utredningsprosessen av barns omsorgssituasjon i komplekse barnevernssaker, et lovverk i endring og nye statlige føringer², rettes søkelys mot de erfaringer og opplevelser fagpersoner besitter. I lys av min problemstilling, aktuelt lovverk og teori, blir disse opplevelsene og erfaringene tematisert, diskutert og presentert.

Mitt ønske med forskningsprosjektet er å bidra med kunnskapsutvikling når det gjelder forståelse av de ulike aktørenes saksprosess, prioriteringer og vurderinger i møte med de mest sårbare barna i samfunnet vårt. Økt kunnskap av de ulike aktørenes rolle, vil kunne fremme en større forståelse for profesjonen og bidra til et godt tverrfaglig samarbeid.

Opgaven tar utgangspunkt i FNs konvensjon om barns rettigheter, ferdigstilt i 1989 og ratifisert i Norge i 1991 (Bendiksen og Haugli, 2023, s. 33). Barnekonvensjonen ble direkte innarbeidet i norsk lovgivning gjennom endring av menneskerettsloven av 1. august 2003 nr. 86, (menneskerettsloven, 1999) og gitt forrang over nasjonale lover ved eventuell motstrid. Staten Norge har med dette forpliktet seg til å følge det som står i FNs konvensjon i lovgivning som gjelder barn (Barnekonvensjonen, 1989).

Konvensjonen belyser et rådende syn på barns rettigheter. Ifølge Lucy Smith (2020, s. 21) er det 4 overordnede prinsipp i barnekonvensjonen - artikkel 2 om ikke-diskriminering, artikkel 3 nr. 1 om barnets beste, artikkel 6 om barnets rett til utvikling, og artikkel 12 om barnets rett til å bli hørt. Artikkel 12, 13, 14, 15 og 17 belyser barns

¹ Aktørene; i denne oppgaven kommunalt og offentlig sektor. Kommunen representert av kommunal barneverntjeneste, offentlig sektor representert av sentre for foreldre og barn, Bufetat.

² jf. pkt. 2.4. Standardiserte forløpet i kraft av ny Barnevernslov 2023.

rett til å delta. Barnekonvensjon artikkel 12 skal sikre at barnets stemme blir hørt og at denne kommer frem i saker som angår barnet. At barnet skal gis anledning til å medvirke og bli hørt når beslutninger som angår dem skal tas, er særlig viktig i barnevernssaker (Vis og Standbu, 2023, s., 177). Barnevernsloven (2021) og Grunnloven § 104, også omtalt som barnas Grunnlov (Aasen, 2015) sikrer også barnets posisjon som selvstendige rettssubjekter, hvor barns beste og barns rett til medvirkning er sentralt. Barnevernsloven av 1992 ble revidert og iverksatt ved ny lov som tredde i kraft 01.01.2023. Her ble barns rettigheter ytterligere skjerpet (Barnevernsloven, 2021 §1-3, §1-4).

1.3 Kontekst

Konteksten er knyttet til komplekse barnevernssaker og ivaretagelsen av de minste barnas stemme i undersøkelses- og utredningsprosessen, her spiller samarbeidet mellom kommunalt ansatte i barneverntjenesten og fagpersonell ved sentre for foreldre og barn (Bufetat, 2023) en avgjørende rolle. Disse sakene er ofte preget av dyptgående og sammensatte problemstillinger som krever en helhetlig og tverrfaglig tilnærming for å sikre barnets beste (Fauske et al., 2023). Å ivareta de minste barns stemme i komplekse barnevernssaker krever et dedikert samarbeid på tvers av ulike nivåer i hjelpeapparatet, med et kontinuerlig fokus på barnets beste som et overordnet mål (Fauske et al., 2023). Samarbeidet mellom kommunalt og statlig nivå må være preget av fleksibilitet, tverrfaglighet, og en dyp forpliktelse til å forstå og møte de unike behovene til hvert barn og deres familie (Fauske et al., 2023, s.215-235).

1.4 Begrepsavgrensninger og avklaringer

I dette avsnittet tar jeg for meg begrepsavgrensninger og avklaringer, som er fundamentale steg i forskningsprosessen. Gjennom definisjon av sentrale begreper, legges grunnlag for en konsistent og tydelig kommunikasjon av forskningsfunn og teorier og sikrer en felles forståelse av begrepenes betydning inn i oppgaven. For å øke relevans og presisjon, samt å styrke argumentasjonen og de konklusjoner jeg trekker i min oppgave, har jeg valgt å definere begreper knyttet til min problemstilling: «Hvordan opplever og erfarer fagpersonell i kommunalt og offentlig barnevern at de yngste barnas stemme blir ivaretatt i komplekse barnevernssaker»? Begrepsavklaringer om «De yngste barns stemme» og «komplekse barnevernssaker».

1.4.1 De yngste barns stemme

I lys av Barnekonvensjonen erkjennes barn som individuelle rettssubjekter med autonomi og rett til å bli hørt i saker som berører deres liv. Dette prinsippet er av spesiell betydning innenfor konteksten av barnevernssaker. Å gi barns stemme gyldighet, samt å sikre deres status som selvstendige rettssubjekter er av essensiell betydning (Høstmælingen et al., 2020, s. 244).

"De yngste barns stemme" refererer til et konsept innen tilgrensende fagområder som psykologi og pedagogikk, samt innen barnevernsfeltet, hvor man forsøker å forstå, anerkjenner og representere ønskene, behovene, og velferden til sped- og små barn som ikke er i stand til å kommunisere verbalt (Sjøvold og Furuholmen, 2020). Dette konseptet understreker viktigheten av å tolke og observere og vurdere barnas non-verbale signaler, som kroppsspråk, mimikk, lyd, gråt og samspill med omsorgspersoner (Sjøvold og Furuholmen, 2020). Dette for å gi barna en stemme i vurderinger som påvirker deres liv (Sjøvold og Furuholmen, 2020). Anerkjennelsen av "de yngste barns stemme" innebærer at voksne og profesjonelle forplikter seg å fungere som tolk og advokat for barnets beste, særlig i situasjoner der barnets egne perspektiver ikke kan uttrykkes direkte (Sjøvold og Furuholmen, 2020). Denne tilnærmingen krever en dyp følsomhet for barnets individuelle uttrykksformer, forståelse av barnets utvikling og kapasitet, og en kritisk vurdering av hvordan voksne tolker disse signalene, med mål om å fremme barnets trivsel og beskyttelse (Sjøvold og Furuholmen, 2020).

1.4.2 Komplekse barnevernssaker

"Komplekse barnevernssaker" refererer til situasjoner innen barnevernsfeltet som preger høy grad av sammensatte utfordringer og problemstillinger som påvirker familiedynamikken og barnets velferd. Komplekse barnevernssaker kjennetegnes ved forekomst av flere risikofaktorer, som kan inkludere, men er ikke begrenset til, psykisk helseproblematikk, vold i hjemmet, rusmisbruk, alvorlig omsorgssvikt, og/eller foreldrenes manglende evne eller vilje til å møte barnets grunnleggende og emosjonelle behov (Christiansen og Kojan, 2023). Kompleksiteten i disse sakene ligger ikke bare i de sammensatte problemene familien står overfor, men også i de etiske, juridiske og faglige utfordringene de representerer for barnevernstjenesten og andre involverte instanser (Heggdalsvik et al., 2023).

1.5 Tidligere forskning

I utarbeidelsen av oppgaven og i mine søk etter tidligere forskning, har jeg benyttet meg av en grundig tilnærming basert på prinsippene om kunnskapsbasert praksis. Dette inkluderer et bredt og omfattende litteratursøk innen relevante vitenskapelige tidsskrifter og databaser. Jeg har gjennomført søk i databaser som Google Scholar, MEDLINE og Idunn for fagfelleverderte artikler og studier. I tillegg har jeg konsultert nettbaserte retningslinjer fra Bufdir, FHI og Lovdata, samt benyttet relevante fagbøker for å sikre en oppdatert og bred kunnskapsbase. Råd og veiledning fra min masterveileder har også vært avgjørende, og har bidratt til å identifisere nyttige artikler og masteroppgaver som har beriket min forskning.

Mine søkestrategier har inkludert flere nøkkelord i ulike kombinasjoner, dette for å fange opp et bredt spekter av relevant forskning. Nøkkelordene jeg har benyttet i mine søk har vært:

- «Barns medvirkning», «Barns medvirkning i barnevernets undersøkelse», «Barns stemme i barnevernet», «Child maltreatment», «Emosjonell belastning»
- «Kvalitativ metode», «semistrukturert intervju»

Ut ifra mine søk strategier, har det vært mulig og identifiserte relevante studier, inkludert internasjonal forskning fra Nord-Irland og Nederland, samt omfattende norske studier som igjen er særlig relevante for å belyse praksis i tråd med det nye standardiserte forløpet i Norge. Jeg har også funnet en norsk studie, som er relevant inn mot den emosjonelle belastningen i yrkesutøvelsen. Ved å vektlegge norske studier, har jeg sikret at funn er særlig relevante for den norske kontekst, samtidig som arbeidet til McCafferty et al., (2023) og Bijleveld et al., (2013), gir et verdifullt perspektiv på barns rett til å bli hørt også på et internasjonalt nivå.

McCafferty et al., (2023) gjennomførte studien; *“Children`s Paticipation in Child Welfare: A Systematic Review of Systematic Reviews”*. McCafferty et al. (2023), løfter frem barn og unges deltakelse og involvering i barnevernet, spesifikt i forhold til artikkel 12 i FNs barnekonvensjon. Studien påpeker at barns deltakelse har stort fokus i offentlig politikk, barns rettighetsdiskurser og i forskning globalt. Studien viser imidlertid at barn og unges muligheter til å uttrykke sine behov og synspunkter, er begrenset i praksis. Gjennom en systematisk gjennomgang, avdekker studien tre hovedfunn som preger feltet. Det første er at barns stemme ikke blir tatt på alvor, dette på tross av

anerkjennelsen av barns rett til å bli hørt. Gjennom barns opplevelser kommer det frem at det er utfordrende å utøve sin rett til deltakelse, samt å bli autentisk hørt i saker som handler om dem. Videre kommer det frem at barnas deltakelse i barnevernet ofte er redusert og/eller ikke eksisterende i praksis. Andre hovedfunn er at kvaliteten på relasjonen mellom fagpersonell og barn, er av avgjørende faktor for å fremme barns deltakelse. Faktorer som påvirker denne prosessen inkluderer fagpersoners holdninger til deltakelse, profesjonelle kvaliteter, barnets alder og fagpersonells tilnærming til beskyttelse. Det tredje og siste hovedfunn i studiet, er at konteksten for deltakelse er viktig. Det løftes frem at begrepet deltakelse og implementering av det i praksis, er utfordrende. Variasjoner i lovgivning, praksis og kulturelle kontekster, samt mangel på konsistens og klarhet i hvordan barns rett til å bli hørt operasjonaliseres, og begrenser barns mulighet til deltakelse. Studien konkluderer med et behov for inkluderende og strukturerte tilnærminger til vurderinger og beslutningstaking, behov for økt faglig kompetanse på å inkludere barn effektivt, samt økt anerkjennelse av barns stemme som grunnleggende for å sikre barnets beste interesser.

Bijleveld et al., (2013) gjennomførte litteraturstudien; «*Children`s and young people`s participation within child welfare and child protection services: at state-of-the-art review*». Studien er basert på litteratursøk i flere vitenskapelige bibliografiske databaser, og belyser faktorer og barrierer som påvirker barns deltakelse i barnevernet. Et hovedfunn i studien viser til viktigheten av et sterkt og personlig forhold mellom barn og fagpersonell for å fremme barns deltakelse. Fra barnets perspektiv kommer det frem at en god relasjon til fagpersonell, gir barna bedre mulighet til å uttrykke sine synspunkter og en opplevelse av å bli verdsatt. Studien indikerer imidlertid også at barn og unge ofte opplever begrensninger i muligheter til å delta, bli verdsatt eller tatt hensyn til i beslutningsprosesser som angår deres liv. Videre kommer det frem at barn og unge ikke opplever å bli tilstrekkelig informert i barnevernprosessen. Fra et fagpersonell perspektiv viser studien til manglende konsensus blant personell om hva begrepet deltakelse innebærer, samt hvordan det skal vektes. Fagpersonell anerkjenner betydningen av å involvere barn i beslutningsprosessen, men det er imidlertid ulike oppfatninger om hvordan praktisere dette. Studien identifiserer flere barrierer for barns deltakelse. Dette inkluderer fagpersonells oppfatning av barn som sårbare og i behov av beskyttelse, manglende klarhet og konsistent rammeverk for implementering av

deltakelse, samt organisatoriske utfordringer. Studien konkluderer med behov for økt faglig kompetanse og bevisstgjøring av barns kapasitet som kunnskapsrike samfunnsaktører, behov for å implementere barns juridiske rettigheter til deltakelse og anerkjenne barn som aktive deltakere i beslutningsprosessen, samt viktigheten med å utvikle og opprettholde den gode relasjonen mellom barn og fagpersonell. Studien understreker behovet for å styrke barn og unges medvirkning i barnevernet og bedring av praksis for å verdsette og fremme barnets stemme.

Strømmland et al., (2022) utforsker i artikkelen «Too Vulnerable to Participate? A Systematic Literature Review of the Gap between a Right to Participate and Participation, in Welfare Services», gapet mellom barns rett til å delta i beslutninger som påvirker deres liv og trivsel i velferdstjenestene, og deres reelle mulighet til å delta. Gjennom en systematisk litteraturgjennomgang av kvalitative studier om barn og unges erfaringer i møte med barneverntjenesten, finner studien nøkkelfaktorer som påvirker barns deltakelse. Dette inkluderer utfordringer både på individ og organisatorisk nivå. På individnivå; et behov for å bedre muligheter for kommunikasjon, samt etablering av tillitsfulle relasjoner mellom barn og fagpersonell. På organisatorisk nivå; manglende operasjonalisering og erkjennelse av barns rett til å bli hørt. For at barns interesser og rett til å bli hørt skal bli implementert og respektert, konkluderer forfatterne med at det er nødvendig med et klart juridisk rammeverk, sammen med realisering av en klar definisjon av begrepet deltakelse. Denne definisjonen skal omfatte barns muligheter til å danne sine meninger basert på tilstrekkelig informasjon, barns muligheter til å uttrykke sine synspunkter i beslutningsprosesser, samt at barns argumenter skal tas på alvor. Studien understreker viktigheten av at barn blir anerkjent som reflekterte og kompetente aktører i sine egne liv, videre fremheves et behov for en re-konseptualisering av hvordan barns rett til å delta og bli hørt gjennomføres i praksis.

Velferdstjenesteforskning for helsetjenester, Folkehelseinstituttet (FHI) fikk i 2019 i oppdrag av barne- ungdoms og familiedirektoratet å kartlegge og beskrive forskning som har undersøkt barn og unges medvirkning i barnevernet. Litteraturgjennomgangen som ble foretatt, sikret 100 publikasjoner, hvorav data fra 77 studier ble presentert i FHI rapporten. Studiene beskriver resultater fra rundt 4700 deltakere hvor 70% er barn og unge. I rapporten fremkom det at medvirkning varierte stort med hensyn av hvilke

aktører som var involvert, grad av innflytelse, årsak for individuelle saker, samt alderen på barna. Det kom også frem at selv om barna fikk muligheten til å delta, så opplevdes ikke alltid medvirkningen som reell, da barnas synspunkter ofte ikke påvirket beslutningene som ble tatt. Rapporten løftet avslutningsvis frem at det ville være formålstjenlig med systematiske oversikter som undersøkte barrierer og tilrettelegging for økt brukermedvirkning (Ormstad et al., 2020).

I 2020 gav Barne-, ungdoms-, og familiedirektoratet, Regionalt kunnskapssenter for barn og unge, RKBU Midt-Norge, RKBU Vest, Nord (RKBU Nord) og Institutt for helse og miljø og likeverd (Hemil) ved Universitetet i Bergen, i oppdrag å gjennomføre et nasjonalt forskningsarbeid på barnevernfeltet. Forskningsarbeidet ble presentert gjennom prosjektet «Barnevernets undersøkelsesarbeid- fra bekymring til beslutning». Prosjektet omhandlet et unikt datamateriale, med avgjørende betydning for barneverntjenestens kvalitetsutvikling både nasjonalt og internasjonalt (Havnen, et al., 2020). Prosjektet løftet frem de viktigste funnene av fem tidligere publiserte delrapporter, i en sluttrapport. Det er særlig delrapport nummer fem «å medvirke når barnevernet undersøker» som er relevant som tidligere forskning knyttet til mitt prosjekt og problemstilling. Delrapporten omhandler barn og foreldres medvirkning gjennom barnevernets undersøkelsesprosess. Gjennom et utvalg på både kvalitative og kvantitative studier ble data fra 1123 undersøkelsessaker belyst, intervjuer ble gjennomført med foreldre, barn og kontaktpersoner i 12 saker. Intervjuene følger informantene gjennom hele undersøkelsesprosessen, fra samarbeid ved første kontakt med barneverntjenesten, gjennom hele undersøkelsen og til endelig avgjørelse i saken. Hensikten med studien var å bidra til økt kunnskap om foreldre og barns medvirkning i barnevernets beslutninger, men særlig i undersøkelsesprosessen, dette for at medvirkning kan ivaretas best mulig. Datamaterialet inkluderte dokumenter i undersøkelsessaker fra 2015-2017 og fra 16 ulike barneverntjenester fra hele landet. Intervjuene ble gjennomført i 2019-2020 og hadde et særskilt formål om å besvare problemstillingen i delrapport fem; «å medvirke når barnevernet undersøker». Funn fra utvalget på de 1123 undersøkelsessakene for barn i alderen 0-17 år, viste at barnevernet gjennomførte barnesamtale med 680 barn (60%), mens de resterende 40% som tilsier 443 barn ikke fikk medvirke gjennom barnesamtale. Videre kom det frem at de barna som barnevernet har gjennomført barnesamtale med, er 73% over 6 år. De

fleste som fikk medvirke gjennom barnesamtale hadde tidligere mottatt hjelpetiltak fra barneverntjenesten. Nærmere analyse viste at barnevernet oftere hadde samtaler med jenter enn med gutter og oftere når barnet bodde med den ene forelderen og partner, eller utenfor foreldrehjemmet. Det fremkom også tjenestevise forskjeller i forekomsten av samtaler med barnet, disse forskjellene ble imidlertid ikke belyst i studien, da det ikke var dokumenterte begrunnelser for å ikke gjennomføre barnesamtaler, grunnet manglende forklaring. Alt arbeid utført innenfor både kommunalt og statlig barnevern, foreligger en journalplikt (Barnevernsloven, 2021 § 12-4). Studien viser imidlertid at det kun var dokumenterte grunner for å ikke gjennomføre barnesamtale i om lag en femtedel av sakene, noe som tilsier 82 saker. Det gir grunnlag for å påpeke at dette strider mot både dagens og datidens lovverk, og mot det som var anbefalt praksis i perioden datamaterialet er hentet fra. Der dokumentasjon forelå, fremkom det at årsaker for å ikke gjennomføre barnesamtaler, oftest ble begrunnet med; «på bakgrunn av barnets alder og modenhet», «at barnet har kontakt med andre instanser», «at bekymringen er avklart/ikke nødvendig», andre enkeltgrunner viser til barnets eller foreldrenes ønsker om å ikke gjennomføre samtaler. Saker med begrunnelse av barnets manglende språkforståelse var få, men allikevel bekymringsfullt, med tanke på at barn med funksjonsnedsettelse og kognitiv svikt er særlig utsatt for overgrep og mishandling (Havnen, et al., 2020).

Barne-, ungdoms-, og familiedirektoratets forskningsprosjekt er unikt i norsk sammenheng, dette på bakgrunn av at det er det første som studerer sentrale kjennetegn ved barn og foreldres medvirkning basert på omfattende datamateriale, supplert med kvalitativ intervjuer og dokumenter. Et høyt antall saker, kombinert med deltakelse fra større og mindre tjenester, fra ulike deler av landet og med ulik organisering, gjør at resultatene er aktuelle og har relevans for barnevernets undersøkelsesarbeid i hele landet (Havnen, et al., 2020).

Nielsen et al., (2023) har undersøkt sosial støtte fra kollega, organisasjon og ledelse som beskyttende faktorer i relasjon til utbrenthet, og emosjonell ubalanse eller følelsesmessig stress, som risikofaktor for utbrenthet. Funn fra et utvalg på 678 barnevernsansatte i Oslo kommune, viser at følelsesmessig stress er positivt assosiert med utbrenthet. Overraskende nok avdekket studien en omvendt beskyttelseeffekt av

ulike former for sosial støtte, noe som indikerer at sosial støtte kun fungerer som en beskyttende faktor ved lave nivåer av emosjonell ubalanse. Ved høyere nivåer av emosjonell ubalanse ble denne beskyttende effekten redusert. Funnene peker på viktigheten av å utforske andre beskyttende faktorer og jobbressurser enn sosial støtte for å minimere negative konsekvenser av emosjonelle krav, spesielt innen barnevernsarbeid (Nielsen et al., 2023).

2.0 Teoretisk forankring

Oppgavens teoretiske forankring, med utgangspunkt i min problemstilling og funn, blir i følgende avsnitt belyst gjennom aktuelt lovverk og statlige føringer. Jeg løfter også frem aktuell teori som redegjør for den emosjonelle belastningen og ulike biaser som fagpersoner står ovenfor i sin yrkesutøvelse, samt teori om barns rett til medvirkning og barns beste.

2.1 Aktuelt lovverk

Barnets stemme skal komme frem og bli tatt på alvor i saker som berører dem (barnekomité, 2009, art.12). I denne oppgaven undersøkes opplevelser og erfaringer fra ansatte i kommunalt og statlig barnevern om deres opplevelser av utredningsprosessen i barnevernssaker, i forhold til de minste barna sin rett til å medvirke i egen sak. Aktuelt lovverk som blir presentert er FNs barnekonvensjon, barneloven og barnevernsloven, samt det nye standardiserte forløpet.

2.1.1 FNs barnekonvensjon

FNs barnekonvensjon, representerer de internasjonale juridiske rammene for barns deltakelse i form av artikkel 12 (barnekomité, 2009, art.12). Barnekonvensjonen stadfester at barn har krav på beskyttelse og at barn har menneskerettigheter. Barnekonvensjonen er den første internasjonale menneskerettskonvensjonen som gir barn en spesiell juridisk status i kraft av å være barn (Bendiksen og Haugli, 2023). Artikkel 12, punktene 1 og 2, er ment for å sikre at barnets stemme og barnet som et selvstendig subjekt blir hørt og tatt hensyn til i saker som vedrører barnet selv (barnekomité, 2009, art.12);

Artikkel 12

1. Partene³ skal garantere et barn som er i stand til å gjøre danne seg egne synspunkter, retten til fritt å gi uttrykk for disse synspunkter i alle forhold som vedrører barnet, og tillegge barnets synspunkter behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet.
2. For dette formål skal barnet særlig gis anledning til å bli hørt i enhver rettslig og administrativ saksbehandling som angår barnet, enten direkte eller gjennom en representant eller et egnet organ, på

³ Med begrepet partene menes; alle stater som har sluttet seg til barnekonvensjonen, og dermed må følge det som står i den.

en måte som er i samsvar med saksbehandlingsreglene i nasjonal rett (barnekomité, 2009, art.12).

2.1.2 Barneloven

Barneloven, en lov om barn og foreldre som inneholder blant annet regler som samværsrett, foreldreansvar, om hvem som regnes som foreldre til et barn og om barns rettigheter (Barnelova, 1981). Barneloven av 1981 gav barn en tydeligere posisjon i lovgivningen som selvstendige rettssubjekter (Collin-Hansen, 2008). Det er to sentrale paragrafer i barneloven som tydeliggjør dette. Barneloven § 31. *Rett for barnet til å vere med på avgjerd* og Barneloven § 33. *Barnets sin sjølvråderett*.

I desember 2018 ble det opprettet et offentlig utvalg med mandat til å revidere og oppdatere barneloven, med særlig vekt på å tilpasse loven til et internasjonalt rammeverk. Utvalget leverte sin anbefaling i desember 2018 gjennom NOU 2020: 14 "Ny barnelov – Til barns beste", som inkluderer utvalgets diskusjoner og et forslag til nytt lovverk om barn og deres foreldre. Forslaget ble sendt ut på høring i januar 2021, hvorpå en rekke høringssvar ble mottatt i løpet av våren. Basert på informasjon fra regjeringens nettsider (Barne- og familiedepartementet, 2022), er forarbeidet med lovforslaget og innspill fra høringen fortsatt "under behandling" i 2022, uten en spesifisert tidsramme for når en eventuell ny barnelov kan forventes. Med utgangspunkt i den tidskrevende prosessen med utarbeidelse av ny barnevernslov, kan det antas at også revisjonen av barneloven vil være en langvarig prosess. Utvalgets forslag inkluderer blant annet en innledende lovfesting av barns grunnleggende rettigheter i den nye barneloven (Bendiksen og Haugli, 2023, s. 83-84). Disse rettighetene omfatter prinsippet om barnets beste, barnets rett til å bli hørt, retten til omsorg, utvikling og beskyttelse mot vold, samt retten til familieliv. Det inneholder også forslag til definisjonsavklaringer og terminologiske endringer.

Når det kommer til ulike aldersbestemte grenser for barns rett til deltakelse og autonomi, har utvalget ikke utført en omfattende evaluering av alle relevante lover, i motsetning til det som var forespeilet i deres mandat. Det er imidlertid foreslått visse moderate justeringer i barnelovens aldersgrenser. Angående barnets rett til å uttrykke seg i rettslige sammenhenger, oppsto det delte meninger blant utvalgets medlemmer, resulterende i to distinkte forslag. Det første forslaget anbefaler at alle barn over 6 år,

samt yngre barn som er i stand til å danne egne meninger, skal ha rett til å uttale seg i retten. Det andre forslaget argumenterer for at alle barn, uavhengig av alder, skal ha denne retten (Bendiksen og Haugli, 2023, s. 83-84).

2.1.3 Barnevernsloven

Den tidligere lov om barneverntjenester, datert 17. juli 1992 nr. 100, ble opphevet og erstattet av en ny barnevernlov i 2021. Formålet med barnevernsloven (2021), er å sikre at barn og unge som lever under betingelser som potensielt kan skade deres helse og utvikling, tilbys nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse på et hensiktsmessig tidspunkt. Loven har også som mål å sikre at barn og unge møter trygghet, kjærlighet og forståelse i sine oppvekstmiljøer, samt å bidra til at de får gode og trygge oppvekstvilkår (Barnevernsloven, 2021, § 1-1).

Videre presiserer loven at barneverntjenesten har både plikt og rett til å gjennomføre undersøkelser;

Dersom det er rimelig grunn til å anta at det foreligger forhold som kan gi grunnlag for å iverksette tiltak etter loven, skal barnevernstjenesten undersøke forholdet.

Undersøkelsen skal gjennomføres snarest, og den skal være avsluttet senest innen tre måneder etter at fristen på en uke i § 2-1 første ledd er utløpt. I særlige tilfeller kan barnevernstjenesten utvide undersøkelsestiden til inntil seks måneder totalt.

Barnevernstjenesten skal undersøke barnets helhetlige omsorgssituasjon og behov. Undersøkelsen skal gjennomføres systematisk og grundig nok til å kunne avgjøre om det er nødvendig å iverksette tiltak etter loven. Undersøkelsen skal gjennomføres så skånsomt som mulig. Barnevernstjenesten skal lage en plan for undersøkelsen (Barnevernsloven 2021, § 2-2).

Barnevernets formål, maktutøvelse og organisering blir regulert gjennom barnevernsloven. Å sikre barns beskyttelse, omsorg og trygge oppvekst er fast slått i loven, samt at tiltak ikke skal være mere inngripende enn nødvendig (Barnevernsloven, 2021, § 1-5). Hensynet til barnets beste skal være en grunnleggende prioritet.

Barnevernets tiltak skal være orientert mot å tjene barnets beste interesser. Det som anses som barnets beste skal fastsettes gjennom en detaljert og individuell evaluering,

hvor barnets egne meninger er avgjørende for vurderingen (Barnevernsloven, 2021, § 1-3).

Barns medvirkning og rett til å bli hørt er også lovfestet i barnevernsloven (Barnevernsloven, 2021, § 1-4). Forskrift om barns medvirkning i barnevernet ble kunngjort 17.10.2023 og trådte i kraft 01. januar 2023. Hensynet til barns beste og barns rett til medvirkning ble fremhevet og skjerpet ytterligere. Forskriften påpeker barnevernets plikt til å tilrettelegge for medvirkning, spesielt for yngre barn og barn med kommunikasjonsvansker, og at hensyn til barnets kulturelle og språklige bakgrunn skal tas. Informasjon gitt til barnet må være tilstrekkelig og tilpasset, og barnevernet skal fortløpende oppdatere barnet om sakens utvikling og vurderinger gjort av deres innspill. Videre krever forskriften at barnevernet dokumenterer hvordan barnets medvirkning er ivaretatt i saksbehandlingen, og spesifiserer barnevernets ansvar for å sikre at barnet kan ha en tillitsperson til stede under samtaler og møter (Forskrift om barns medvirkning i barnevernet, 2023, § 1-18).

Barnevernsloven, (2021) § 1-9. påpeker at så langt som mulig, skal barnevernet samarbeide med både foreldrene og barnet, og at behandling av dem skal foregå med respekt. Retten til familieliv er nedfelt i barnevernsloven (2021) § 1-5 og inngripen skal ikke være større enn nødvendig. Tidlig innsats er også lovfestet i § 1-10, dette for å forebygge alvorlig omsorgssvikt og atferdsvansker (Barnevernsloven, 2021).

Når barnevernlov møter barnelov. Barns rett til ivaretagelse versus foreldres rett til kontakt med sine barn, har basis i to ulike rasjonaliteter (Heggdalsvik et al., 2023). Det er barneloven som regulerer forholdet mellom foreldre og barn, noe som har betydning for hvem som er part i en sak, samt hvilke avtaler som skal gjøres med begge parter (Heggdalsvik et al., 2023)⁴. Barnevernsloven regulerer forholdet mellom det offentlige tiltak ovenfor private parter og gir dermed også grunnlag for inngrep i omsorgen foreldrene gir sine barn (Heggdalsvik et al., 2023, s 105). Barnevernlov og barnelov gjelder alle barn i Norge og skal supplere hverandre (Heggdalsvik et al., 2023). Barn gis et sterkere vern gjennom barnevernsloven, enn ved barneloven (Sandberg, 2009).

⁴ Parter; Foreldre og barn

2.2 Barns rett til medvirkning

Regjeringen vil stimulere til sterkere brukermedvirkning for alle brukere, uansett alder, funksjonsevne og diagnose. Denne retten skal sikres via politikken slik at alle brukere skal kunne leve et verdig og aktivt liv basert på egne premisser, ønsker og behov (Meld. St. 25 (2020-2021), s. 6). Barnets medvirkning inkluderer retten til å motta adekvat informasjon, bli hørt og fritt uttrykke sine meninger, både verbalt og non-verbalt. Barnets perspektiver skal lyttes til og vektlegges i tråd med deres alder og modenhet. Barnet har selvstendig rett til å bestemme om og hvordan det ønsker å medvirke, inkludert retten til å kommunisere direkte med barnevernet uten foreldrenes forhåndsgodkjennelse eller kunnskap (Forskrift om barns medvirkning i barnevernet, 2023, §3).

Barnevernet er forpliktet til å aktivt involvere barn i deres egen sak og legge til rette for at de kan stille spørsmål og uttrykke meninger om alle relevante aspekter av saken. Kommunikasjonen skal være ivaretagende og barnevennlig, og sikre at barnet kan uttrykke seg fritt og i egne ord, samtidig som samtalen er preget av tillit. Etter samtaler bør barnet ha muligheten til å få en oppsummering av innholdet, stille spørsmål, korrigere misforståelser, og eventuelt endre eller tilføye informasjon (Forskrift om barns medvirkning i barnevernet, 2023, § 5). Hvis et barn ikke har hatt mulighet til å medvirke, skal dette både begrunnes og dokumenteres. Videre, hvis barnet selv velger å ikke delta, må både beslutningen og eventuelle begrunnelser fra barnet dokumenteres (Forskrift om barns medvirkning i barnevernet, 2023, § 6).

Barnevernsloven (2021), § 1-4. Barnets rett til medvirkning:

Et barn som er i stand til å danne seg egne meninger, har rett til å medvirke i alle forhold som vedrører barnet etter denne loven. Barn har rett til å uttale seg til barnevernet uavhengig av foreldrenes samtykke, og uten at foreldrene informeres om samtalen på forhånd. Barnet skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon og har rett til fritt å gi uttrykk for sine meninger. Barnet skal bli lyttet til, og barnets meninger skal vektlegges i samsvar med barnets alder og modenhet (Barnevernsloven, 2021 § 1-4).

Barns medvirkning og retten til å bli hørt er som tidligere nevnt nedfelt i FNs barnekonvensjon. Retten til medvirkning er et prinsipp i konvensjonen på lik linje som prinsippet om barns beste (Paulsen, 2022). I barnevernssaker er barnet hovedpersonen

og dermed også hovedbrukeren. Tilrettelegging for medvirkning er en rett som *alle* brukere skal ha (Paulsen, 2022). Retten til medvirkning står sterkt og det skal eksplisitte og tungtveiende grunner i vurderinger om barnet ikke får mulighet til å medvirke (Paulsen, 2022). Bestemmelsene i både barnevernsloven og FNs barnekonvensjon innebærer at det er barnevernets plikt å sikre at barnet gis mulighet for å medvirke i alle forhold som berører barnet (Paulsen, 2022). Barnet har imidlertid et valg, ikke en plikt for å utrykke sine synspunkter (Paulsen, 2022, s.20-22).

Sped-barn vil ha en mindre reel mulighet for å medvirke i egen sak, da de ikke er i stand til å danne seg egne synspunkter. For de aller yngste barn, samt de barna med begrenset verbalt språk, er det nødvendig med en fortolkning av barnets omsorgsbehov. Denne tolkningen er ikke en komponent av medvirkningsperspektivet, men inngår som en del av utredningen ved sentre for foreldre og barn (Bufdir, 2023). Barns medvirkning skal alltid etterstrebes, selv om barnet har begrenset språk (Forskrift om barns medvirkning i barnevernet, 2023, §3). For at de yngste barns reelle behov og signaler skal kunne komme til uttrykk, fordrer det tilrettelegging og trygghet for barnet. For sped- og småbarn er forutsigbarhet sentralt, dette kan tilstrebes gjennom bruk av rammer, tid, innhold og hyppighet i møtetidspunkt (Bufdir, 2023). For å berolige og trygge barnet, kan det være hjelpsomt hvis en kjent person deltar sammen med barnet (Bufdir, 2023).

2.3 Barns beste

Barnevernsloven (2021) § 1-3 fastsetter prinsippet om barnets beste som et overordnet og ledende prinsipp for loven, noe som understrekes i lovforarbeidene som lovens viktigste betraktning.

Barnevernsloven (2021) § 1-3. Barnets beste:

Ved handlinger og avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn. Barnevernets tiltak skal være til barnets beste. Hva som er til barnets beste må avgjøres etter en konkret vurdering. Barnets mening er et sentralt moment i vurderingen av barnets beste.

Denne bestemmelsen er fundert på Barnekonvensjonens artikkel 3 og Grunnlovens § 104 andre ledd, og ordbruken i barnevernslovens § 1-3 speiler disse fundamentale normene. FNs konvensjon om barns rettigheter (2013, art. 3 § 1);

Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private

velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.

Lovforarbeidene indikerer at formålet med bestemmelsen er å klargjøre det som allerede er nedfelt i disse overordnede rettskildene. Bestemmelsen er relevant for hele spekteret av barnevernets virksomhet, inkludert gjennomføring av undersøkelser, støtte til barn og foreldre, beslutninger om intervensjoner, prioriteringer og prosedyrer. Det at barnets beste anses som et grunnleggende hensyn betyr at det skal tillegges mer vekt enn andre hensyn, og ifølge forarbeidene skal dette hensynet ha betydelig tyngde, selv når det står i konflikt med andre betraktninger (Bendiksen og Haugli, 2023, s. 215-216).

FNs barnekomite som består av ulike eksperter med et mandat om å overvåke gjennomføringen av barns rettigheter, påpeker i generell kommentar nr.14, artikkel 3; om barns beste, for å anvendes riktig, må sees sammen med at kravene i artikkel 12; om barns rett til å bli hørt, er oppfylt (barnekomité, 2013, art.14; barnekomité, 2009, art. 12). Koblingen mellom barns beste og barns medvirkning kommer også tydelig frem i arbeidet til den nye barnevernsloven av 2023. Departementet påpeker at det er tett sammenheng mellom barns rett til medvirkning, hensyn til barnets beste og FNs barnekonvensjon artikkel 3. (prop. 133 L (2020-2021) s. 88). Departementet viser også til barnekomiteens påpekning om at forsvarlig vurdering av barns beste først kan skje når det er lagt tilstrekkelig vekt på barnets synspunkter og kun når barnet har fått anledning til å uttale seg (Paulsen, 2022, s.21-22). Det er barnets beste som skal være målet, for å nå dette målet skal barnets stemme bli hørt (Barnevernsloven, 2021, § 1-3). FNs komite for barns rettigheter (barnekomité, 2013, art.14) beskriver barns beste som en rett, et prinsipp og en prosedyreregulering.

2.4 Standardisert forløp i kraft av ny barnevernlov 2023

Barne ungdoms og familiedirektoratet, utviklet kunnskapsbaserte retningslinjer for utredning og hjelpetiltak for familier med barn i alder 0-6 år i risiko for omsorgssvikt (Bufdir, 2023). Den kunnskapsbaserte retningslinje normerer det faglige innholdet ved sentre for foreldre og barn, og er utviklet med utgangspunkt i kunnskapsmodellen barnets behov i sentrum (Bufdir, 2021). Retningslinjen dannet grunnlag for standardisert forløp og må sees i sammenheng med denne.

Standardisert forløp for utredning er gjeldene for alle godkjente sentre for foreldre og barn. Et kvalitetsmål for utredning er at kommunal barneverntjeneste skal oppleve

utredningen som et nyttig bidrag inn i sin undersøkelse. Ved utgangen av 2022 iverksatte samtlige sentre for foreldre og barn, både statlige, men også private og ideelle virksomheter, det standardiserte forløpet. Forløpet trådte i kraft med ny barnevernslov av 01.januar 2023 (Bufdir, 2021). Det er kommunens oppgave å utføre nøye undersøkelser og vurderinger av omsorgssituasjonen i familier med sped- og småbarn som står i fare for, eller er identifisert med en potensiell risiko for å oppleve omsorgssvikt (Barnevernsloven, 2021, § 2-3).

Med det nye standardiserte forløp, er Bufetat, gjennom sine sentre for foreldre og barn, i stand til å utføre utredning og vurderinger som en integrert del av kommunens barnevernsundersøkelser (Barnevernsloven, 2021, § 16-3). Denne lovendringen innebærer en betydelig juridisk og faglig endring i sentrenes tjenester. Veilederen for standardisert forløp for institusjon, er utgangspunktet for det nye standardiserte forløpet. Veilederen er utviklet av flere spisskompetansemiljøer i Bufetat og avdelinger i Bufdir (Bufdir, 2021).

Formålet med det standardiserte forløpet er å eliminere uønskede variasjoner, sikre tjenester av lik kvalitet, og fremme sikre og effektive intervensjoner for barn og deres familier (Bufdir, 2021). Gjennom bistand ved sentre for foreldre og barn, styrer forløpet arbeidsprosessen ved å vektlegge medvirkning og involvering, detaljerte vurderinger, samarbeid med barnets familie, barnehage, skole, samt barnevern- og helsetjenester, samt ved å opprettholde høy standard på dokumentasjon. Disse prinsippene er essensielle gjennom hele oppholdets varighet (Bufdir, 2021, s.5).

Bistand til utredninger ved sentre for foreldre og barn, skal være inngangen til Bufetat sitt tilbud (Bufdir, 2024). Saker der det ikke er behov for utredninger går ikke inn under det statlige tilbudet (Bufdir, 2024). Utredningstiden er avhengig av når kommunen søker bistand fra Bufetat, og må sees i sammenheng og ikke overskride barneverntjenestens øvrige undersøkelsesfrist som er på tre måneder (Barnevernsloven, 2021, § 2-2). Utredning ved sentre for foreldre og barn tilbys på døgnopphold, hjemmebasert og poliklinisk. Aktiv rus og vold, er ikke ekskluderingskriterier for utredning ved sentrene (Bufdir, 2024). For utredning ved senter for foreldre og barn, presiserer loven;

Når det er nødvendig for å avklare om vilkårene for omsorgsovertakelse av et barn i alderen 0 til 6 år er oppfylt, og samtykke foreligger, kan barnevernstjenesten vedta utredning av barnets omsorgssituasjon i senter for foreldre og barn.

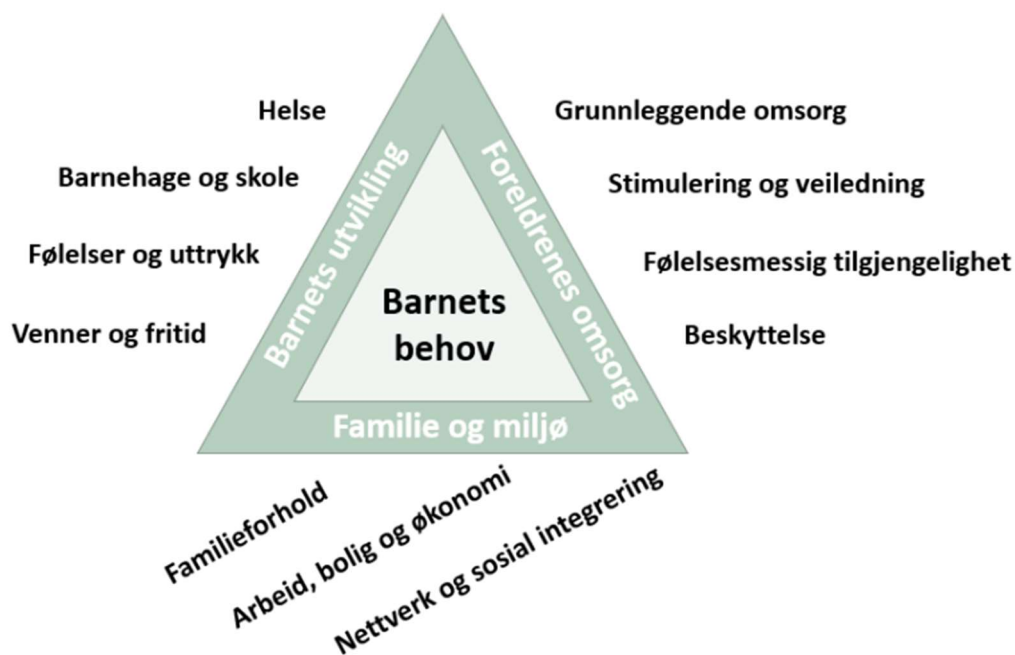
Når det er nødvendig for å avklare om vilkårene for omsorgsovertakelse av barn i alderen 0 til 6 år er oppfylt, kan barneverns- og helsenemnda vedta utredning i senter for foreldre og barn uten at partene har samtykket til det. Slikt pålegg kan vedtas for inntil tre måneder (Barnevernsloven, 2021 § 2-3).

Bestemmelsene i femte ledd første og annet punktum gjelder også for utredning etter barnevernsloven (2021) § 16-3 fjerde ledd bokstav a.

Barne-, ungdoms- og familieetaten kan tilby barnevernstjenesten utredning av omsorgssituasjonen til barn i alderen 0–6 år dersom det er stor usikkerhet ved om et barn utsettes for alvorlig omsorgssvikt (Barnevernsloven, 2021 § 16-3).

Barn har ulike og individuelle forutsetninger og behov på ulike områder.

Kunnskapsmodellen «Barnets behov i sentrum», oppsummerer essensielle behov som må oppfylles for å sikre barnets optimale utvikling (Bufdir, 2021, s.8; Sosialstyrelsen, 2023). Behovene er delt inn i tre hovedaspekter: omsorg fra foreldrene, barnets personlige utvikling og familie- og miljøperspektivet (se figur 1).

Figur 1: BBIC Barnets behov i sentrum⁵

Modellen illustrerer at institusjoner og sentre for foreldre og barn, basert på oppdrag fra kommunen og av hensyn til barnets spesifikke behov og forutsetninger, skal omfatte barnet og de omkringliggende systemene, ved å:

- Fremme og respektere barnets rettigheter
- Tilrettelegge for medvirkning
- Sikre barnets beskyttelse og følelse av trygghet
- Legge til rette for barnets deltakelse i skole- eller dagtilbud, aktiviteter på fritiden og tilgang til helsetjenester
- Støtte barnet i å utvikle positive relasjoner med jevnaldrende
- Bidra til å redusere uheldige atferdsmønstre og utfordrende relasjoner som kan hemme barnets utviklingspotensial
- Tilby veiledning og etablere klare grenser
- Assisterer barnet i å identifisere, artikulere og navigere risikoer i både det fysiske miljøet og sosiale medier, i spill og andre digitale plattformer
- Være oppmerksom på barnets fremtidsutsikter, inkludert familie- og nettverksrelasjoner, funksjonalitet og boforhold.

⁵ Figur 1: BBIC Barnets behov i sentrum, hentet fra Bufdir, 2021; Sosialstyrelsen, 2023.

Uavhengig av årsak, så representerer mangler av disse behovene en potensiell trussel mot barnets utvikling (Bufdir, 2021, s.8).

2.5 Emosjonell belastning i yrkesutøvelsen

Komplekse barnevernssaker med sammensatt problematikk, indikerer at problemene består av flere delproblemer som kan løses hver for seg. For å få til en god løsning, er det avgjørende med en god koordinering, slik at bidragene fra hver tjeneste samordnes (Fauske et al., 2023, s. 228). I lys av det nye standardiserte forløp, fordrer et godt samarbeid mellom den kommunale barnevernstjenesten og Sentre for Foreldre og Barn (Bufdir, 2021, s.14-17). Hvor den kommunale barneverntjenesten har hovedansvar og beslutningsmandat i saker og sentre for foreldre og barn bistår med deler av utredning i barneverntjenestens undersøkelse⁶(Barnevernsloven, 2021 § 2-3).

Det emosjonelle spekteret *er* selve jobben i mange yrkesgrupper. Derfor kan ikke de emosjonelle belastningene eller hvordan de håndteres, isoleres fra for eksempel det pedagogiske, medisinske eller kliniske arbeidet (Buvik et al., 2023, s.37). Arbeid som innebærer høye emosjonelle krav og belastning omfatter både å forvalte vanskelige følelser hos andre og seg selv (Buvik et al., 2023, s.37). De emosjonelle belastningene og påkjenningene arbeid som krever direkte kontakt med aktiv vold og rus, vil medføre ulike opplevelser og følelser. Fagpersonell som daglig er i møte menneskelig lidelse og smerte, er i behov av å samtale om hva det gjør med oss, man må tillate seg å utrykke vanskelige følelser som frustrasjon, sinne, sorg, skam og skuffelse. Støtte både for de vanskelige vurderingene som gjøres og for de følelsesmessige belastningene man står i, bidrar til at man klarer å stå i arbeidet og at man gjør en bedre jobb (Sjøvold og Furuholmen, 2020, s.23). Å skape rom for å tillate seg å kjenne på disse følelsene, fordrer en god leder. En leder som legger til rette for og tilfører ressurser, tilrettelegger for pauser som gir gode muligheter for restitusjon, samt å ta hensyn til den ansattes samlede sosioemosjonelle situasjon. Det er også avgjørende å gi tid og plass til utvikling av mestringsstrategier og følelsesregulering, arbeide i henhold til etiske retningslinjer, samt å legge til rette for kollegial støtte, debriefing og veiledning (Buvik et al., 2023, s.38). De mest anerkjente jobbressursene innen forskningslitteraturen er jobbkontroll og sosial støtte. Men betydningsfulle ressurser som anerkjennelse, tydelige forventningsavklaringer, tilbakemeldinger, rolleklarhet, handlingsrom for å kunne

⁶ Jf. pkt. 2.4 Standardisert forløp i kraft av ny Barnevernslov 2023.

justere arbeidstempo og ledelseskvalitet, er viktige og relevante beskyttelsesfaktorer (Buvik et al., 2023 s.32).

2.6 Profesjonskultur, bias-kognitive skjevheter og Støy

Van der Weele og Karlsen (2021), viser til profesjonskultur som; en kritisk tenkning gjennom jevne refleksjonsrunder omkring faglige termer. Kritisk refleksjon, evnen til å overvåke egne erfaringer, preferanser og fordommer, samt bistå kollegaer med gode refleksjoner, er særlig viktig for å styrke evnen til gode analyser (Van der Weele og Karlsen, 2021). Å være lydhør for kritikerne og hente inn andre perspektiver kan bidra til å styrke arbeidsplassens mangfold og faglighet (van der Weele og Karlsen, 2021, s.46).

For å forhindre en ensidig tilnærming, er det avgjørende å fremme og beskytte de stemmene i et arbeidsmiljø som nyanserer og utfordrende perspektiver. Det er samtidig nødvendig med et arbeidsmiljø som motvirker polarisering. Kontinuerlig veiledning, innsats fra fagpersoner med tverrfaglig bakgrunn, fokus på faglig dyktighet, samt anerkjennelse av kolleger som utfordrer etablerte analyser, representerer verdifulle bidrag i profesjonskulturen. En utvidet forståelse av forskningsmetodikk og statistiske prinsipper kan bidra til en forsterket oppmerksomhet rundt normativ kompleksitet (van der Weele og Karlsen, 2021, s.47).

Begrepet bias viser til en predisposisjon til å trekke slutninger på en spesiell måte, begrepet kognitiv viser til ulike prosesser som skjevslutninger og erkjennelser. Kognitive bias kan bidra til at det trekkes for raske slutninger, som ikke stemmer med realiteten (van der Weele og Karlsen, 2021, s.34). Kognitive bias kan forhindre kritisk refleksjon og utgjøre feller i utredningsarbeidet (van der Weele og Karlsen, 2021). I barnevernfaglig arbeid og analyse, er det særlig viktig å være bevisst ulike bias og kognitive feller, dette da beslutninger som tas i en barnevernssak både er vanskelig, viktig og inngripende. Van der Weele og Karlsen (2021) viser til seks ulike bias som hun mener er spesielt viktige i barnevernssaker.

- 1) Ankringsbias. Dette beskriver hvordan utgangspunktet eller førsteinntrykket blir førende for videre arbeid.
- 2) Tilgjengelighetsbias. Lite kritisk refleksjon og en svak holdning til informasjonsinnhenting. Det legges mere vekt på lett tilgjengelig informasjon, enn informasjon som ikke er like lett tilgjengelig.

- 3) Representativitetsbias. Innebærer å trekke slutninger på bakgrunn av hvor vanlig et fenomen er. Å overse informasjon som avviker fra normalen.
- 4) Bekreftelsesbias. Om hvordan det intuitivt oppsøkes og fokuseres på informasjon som støtter vår egen forforståelse og/eller kunnskap.
- 5) Optimismebias. Innebærer håp som utgangspunkt for ubevisst skjevtolkning.
- 6) Status quo-bias. Handler om vår iboende motstand mot endring, samt en sterk tendens til å holde på situasjonen slik den alltid har vært (van der Weele og Karlsen, 2021, s.34-43).

I likhet med bias og kognitive feller, er også støy noe som kan påvirke barnevernfaglig arbeid. Støy inkluderer fagpersonell sin egen sosiale bakgrunn, kunnskap og utdanning, verdier og normer, innsikt i normalkulturen, erfaring, tidsånd, tidspress, samt ressurser og ressursfordeling (van der Weele og Karlsen, 2021, s. 213).

2.7 Barnesamtalen, å ta barnet på alvor

Barnevernets hovedoppgave er å sikre at barn som lever under forhold som kan skade deres utvikling og helse, får nødvendig omsorg, hjelp og beskyttelse til rett tid (Bufdir, 2023; Barnevernsloven, 2021, § 1-1). Videre skal barnevernet sikre at utsatte barn får trygge oppvekstvilkår (Barnevernsloven, 2021, § 1-1). For å kunne gi rett hjelp til rett tid, må fagpersonell treffe barnets behov, samt sikre en reell positiv innvirkning på barnets situasjon (Gamst, 2011, s.107). Jf. barnevernsloven § 1-4, har barn rett til å uttale seg til barnevernet, barnet skal få tilpasset og tilstrekkelig informasjon, og har rett til å uttrykke sine meninger fritt. Barnet skal bli lyttet til og deres meninger skal vektlegges i samsvar med barnets alder og modenhet (Barnevernsloven 2021, §1-4). Dette betyr at fagpersonell i barnevernet må engasjere seg i samtaler selv med yngre barn. Selv om barnevernet kan ønske en privat samtale med barnet, er ikke barnet forpliktet til å gi forklaringer eller svare på spørsmål. Ved å anvende barnesamtaler som en metodikk, har fagpersonell i barnevernet en unik mulighet til å innhente detaljerte beskrivelser av barnets opplevelser, noe som kan belyse og avdekke forhold for å sikre barnets beskyttelse. Å informere barn og gi dem en sentral rolle i sin egen barnevernssak kan forbedre barnevernkonsulentens forståelse av barnets situasjon. I dette fordrer en stor oppgave ved å forebygge, avdekke og oppdage skadelige forhold. Ansatte ved kommunalt og statlig barnevern jobber kontinuerlig i et spenningsfelt ved å ivareta en dobbeltrolle, dette ved å yte hjelp og sikre overordnede og ledende prinsipper

i loven⁷, samt å utøve sosial kontroll for å verne om barn. Ifølge Gamst (2011) kan det letter forekomme at viktig informasjon om barnet blir holdt tilbake, dersom personer opplever at barnevernet utviser særlig høy grad av sosial kontroll (Gamst 2011, s.107). For barn kan det oppleves som tryggende å ha med seg en person de stoler på i samtaler med barneverntjenesten. Dette er en rett som er hjemlet i loven som tillitsperson (Barnevernsloven, 2021 § 1-4).

Å innta et barneperspektiv, der barnet selv er en aktiv deltager i dialogen, forutsetter at den profesjonelle innehar nødvendig kunnskap, mot, og en følelse av sikkerhet. Barnets vilje og kapasitet til å uttrykke seg henger tett sammen med den måten det blir møtt på og hvordan fagpersonell evner å emosjonelt engasjere seg i barnets opplevelser. For at et barn skal føle seg forstått og oppleve tillit, er det essensielt med en voksen som er trygg, åpen for nærhet, og villig til å lytte (Gamst, 2011). For å bygge tillit med et barn, er det avgjørende at fagpersonell behersker en måte å kommunisere på og innehar en holdning som oppmuntrer barnet til å minnes og ønske å dele sine erfaringer. Det kreves en evne til å lytte og til å absorbere informasjon som kan virke uforståelig, trist og til tider overraskende, informasjon som kan utfordre egne moralske og profesjonelle oppfatninger av barnets velvære (Gamst, 2011, s.17).

Ifølge Gamst (2011) kan det forekomme situasjoner hvor fagpersonell innen barnevernet velger en observant og avventende tilnærming overfor barn som uttrykker subtile signaler eller indikasjoner på velværeproblematikk. Dette kan innebære en antakelse om at i fraværet av et direkte initiativ fra barnet til å dele sine opplevelser, foreligger det ingen umiddelbar grunn til bekymring. Det reises kritiske spørsmål vedrørende om ansvaret for at barnet blir observert og forstått skal plasseres hos barnet selv (Gamst, 2011, s. 25). Fagpersonell i barnevernet, har et særlig etisk og faglig ansvar for å sikre barns rett til å uttale seg (Gamst, 2011). Når fagpersonell unngår å snakke med barn, bryter de med barns rettigheter⁸, i tillegg omhandler det faglige og etiske aspekter ved slik unnlattelse. Når barn i traumatiske situasjoner opplever forvirring og fortielse, utgjør det i tillegg til krisen, en vesentlig skadefaktor for barnet (Gamst, 2011, s. 25). Sårbare barn er de som har minst ressurser å stille opp med for å få frem

⁷ jf. pkt. 2.1.1 FNs barnekonvensjon; jf. pkt. 2.2 Barns rett til medvirkning; jf. pkt. 2.3 Barns beste.

⁸ jf. pkt. 2.1.1. FNs barnekonvensjon

konsekvenser av vedtak og bestemmelser som blir tatt på vegne av dem, og er særlig utsatt for å bli overkjørt og utestengt. Disse barna vil ha et sterkere behov enn andre barn for å uttale seg og delta i egen sak, samt bli respektert som hovedperson (Gamst, 2011, s. 28).

3.0 Metode

I dette kapitlet gjør jeg rede for valg av forskningsdesign og metode i form av detaljerte beskrivelser og begrunnelser. Med utgangspunkt i kvalitativ metode, med vitenskapsteoretisk forankring i fenomenologien og hermeneutikken, gjør jeg videre rede for intervjuprosessen. Denne prosessen omfavner utvalg og rekrutering, det semistrukturerte intervju, innhenting, behandling og oppbevaring av data.

Avslutningsvis løfter jeg frem pragmatiske og etiske refleksjoner og vurderinger.

I forskningssammenheng, kan datamateriale innhentes på ulike metodiske måter. Disse metodene kan være mere eller mindre egnet til å belyse den aktuelle problemstillingen (Bordevich, 2022).

Forskningens tema og problemstilling er av avgjørende betydning for valg av metode.

Valg av metode tar utgangspunkt i det vitenskapsteoretiske ståsted, oppfatningen av virkeligheten (ontologi), samt hvordan vi tenker kunnskap om virkeligheten kan skapes (epistemologi), (Bordevich, 2022, s. 21).

I forskningssammenheng skiller man mellom kvantitative og kvalitative metoder. Den kvantitative forskningen vektlegger avstand og forklaring til respondentene (Tjora, 2018, s.12). Kvantitative metoder baserer seg i stor grad på at informasjon om virkeligheten formidles ved hjelp av tall. De sosiale fenomenene omsettes til tallmessige størrelser, som videre behandles ved hjelp av statistiske analyser (Postholm og Jacobsen, 2018, s.89). Sosiale fenomener og menneskelig atferd, blir vanligvis tallfestet gjennom spørreskjemaer og med faste svaralternativer (Postholm og Jacobsen, 2018, s.89). Den kvantitative forskningen vektlegger dermed forklaring og avstand til respondentene, og har en mere deduktiv (teori- og hypotesedrevet) tilnærming (Tjora, 2018, s.12). Kvalitativ metode søker forståelse av de sosiale fenomener ved å enten være i nær kontakt med respondentene i felten ved observasjoner eller intervjuer. De sosiale fenomener kan også komme frem i kvalitativ metode gjennom analyse av visuelle uttrykksformer og tekster og data i form av tekst. I motsetning til kvantitativ, har kvalitativ gjerne en induktiv (empiri- drevet og eksploderende) tilnærming (Tjora 2018, s.12). Det kvantitative begrepet innebærer, ifølge Denzin og Lincoln (2018), å fremheve prosesser og mening som ikke kan måles i kvantitet eller frekvens ((Denzin og Lincoln

(2018), sitert i Thagaard, 2018, s.15). Ifølge Repstad (2007) viser begrepet kvalitativ til kvalitetene, dette inkluderer egenskaper eller karaktertrekk ved de sosiale fenomener som studeres (Thagaard, 2018, s.15).

3.1 Kvalitativ metode og fenomenologisk- hermeneutisk vitenskapsteoretisk forankring

I følge Malterud (2002), bygger kvalitative metoder i litteratur, også omtalt som «interpretive» eller «naturalistic inquiry», på menneskelige erfaringer (fenomenologi) og teorier om fortolkninger (hermeneutikk). Slike metoder favner om et bredt spekter av organisering, strategier og fortolkninger og systematisk innsamling fra intervjuer, observasjoner og/eller skriftlig materiale. Målet med metoden, er å utforske meningsinnholdet i sosiale fenomener, slik det oppleves for de involverte selv, i den naturlige sammenheng og i deres livsverden (Malterud, 2002, s.2469).

Fenomenologien understøtter den subjektive opplevelsen og tar utgangspunkt i Edmund Husserls (1962)⁹ metode og filosofi. Husserl mente, ifølge Tjora (2018, s. 31), at det primære studieobjektet er bevisstheten, han fremhevet hvordan fenomener fremtrer for hver enkelt ut ifra et førstepersons perspektiv. Kvale og Brinkmann (2015) viser til at fenomenologien bygger på tanken om at realiteten er slik folk oppfatter at den er, søker den subjektive opplevelsen og ønsker å oppnå en forståelse av den dypere mening (Thagaard, 2018, s.36). Hermeneutikken vektlegger og fremhever betydningen av å fortolke personers handlinger gjennom å sette søkelys på et dypere meningsinnhold enn det som allerede er umiddelbart innlysende. Ut ifra en hermeneutisk tilnærming vektlegges det at det ikke finnes en egentlig sannhet, men at fenomener tolkes på flere nivåer. Hermeneutikken er grunnlagt på prinsippet om at meningen kun kan forstås ut fra sammenhengen som det vi undersøker er en del av. Vi forstår delene i lys av helheten de inngår i. Hermeneutikken representerer derfor en viktig inspirasjonskilde for samfunnsvitenskapelige tilnærminger hvor fortolkning har en sentral plass (Thagaard, 2018, s. 37).

Kvalitative studier forholder seg gjerne til et fortolkende paradigme og vektlegger informantens meningsdanning og opplevelse og de konsekvenser meningene har (Tjora, 2018, s.12). Utgangspunkt for valg av metode og analyse av datamaterialet, er problemstillingen. Kvalitativ forskning med en deskriptiv (fortolkende) fenomenologisk-

⁹ Husserls, E. (1962), primærkilde ikke tilgjengelig, sitert i Thagaard 2018.

hermeneutisk tilnærming, vil derfor være relevant for analyse av studien, knyttet opp til tidligere forskning, relevant teori og min problemstilling: «Hvordan opplever og erfarer fagpersonell i kommunalt og offentlig barnevern at de yngste barnas stemme blir ivaretatt i komplekse barnevernssaker»?

3.2 Intervjuprosessen

Malterud (2002) argumenterer for et fenomenologisk perspektiv i analyse av intervjudata, med mål om å dykke dypere inn i informantenes erfaringer gjennom et lojalt blikk mot deres egne fortellinger. Hensikten med intervjuet er å avdekke kunnskap som er forankret i informantens egen livsverden, noe som muliggjør en dypere forståelse av både innholdets mening og kvalitative aspekter (Kvale, 1996, sitert i Malterud, 2002, s. 2469). Intervjuet bør være deskriptivt orientert for å frembringe så konkrete og spesifikke svar som mulig. Et vellykket intervju åpner opp for den iboende flertydigheten som preger menneskelige fenomener, samtidig som det er åpent for endringer og nyanser i fortellingene (Malterud, 2002, s.2469).

3.2.1 Utvalg og rekruttering

Jeg ønsket å ha et selektivt utvalg når det kommer til valg av mine informanter. Det var viktig for meg at informantene hadde erfaring med det nye standardiserte forløpet, og med direkte arbeid i komplekse barnevernssaker. Jeg ønsket å frem ulike tilnærminger og erfaringer til min problemstilling, og valgte derfor å intervju fagpersoner både innenfor det kommunale barnevernet, men også fagpersoner i det statlige barnevernet, Senter for Foreldre og Barn. Jeg hadde som mål og intervju to informanter fra to ulike kommunale barneverntjenester og to informanter fra to ulike sentre for foreldre og barn, til sammen åtte intervjuer. Jeg utformet et informasjonsskriv som jeg sendte via epost til ledelsen ved de aktuelle instansene, med forespørsel om aktuelle kandidater. Informasjons skrivet inneholdt en beskrivelse av mitt forsknings prosjekt med formål og bakgrunn, samtykkeskjema og beskrivelse av hva deltakelsen innebar for informantene, samt hva som skjer med informasjonen de meddeler meg¹⁰.

Jeg fikk tilbake melding og gjennomførte åtte samtykkebaserte intervjuer, hvorav fire representerte Sentre for Foreldre og Barn ved to ulike kommuner, og fire representerte barneverntjenesten fra fire ulike kommuner. Samlet sett representerer informantene seks ulike kommuner.

¹⁰ Vedlegg 3: Samtykkeskjema med informasjonsskriv.

3.2.2 Det semistrukturerte intervju

For å få innsikt i mine informanternes synspunkter, selvforståelse, opplevelser og erfaringer, valgte jeg å bruke kvalitativt semistrukturert forskningsintervju som metode. Jeg valgte en utforming som ikke fremstod som svært formell, noe jeg tenkte var hensiktsmessig med tanke på at jeg ønsket å etterspørre temaer som for informantene kunne oppleves sensitivt i forhold til deres tanker og følelser knyttet til den emosjonelt belastende hverdagen fagpersoner opplever å stå i. På den måten få frem deres subjektive opplevelser gjennom åpne spørsmål for å oppnå en større dybde. Flick (2023) refererer til begrepet «subjektiv teori» som det faktum at intervjuobjektene innehar stor kunnskap om temaet som studeres. Denne kunnskapen inkluderer antakelser som informantene eksplisitt og umiddelbart uttrykker spontant ved å svare på åpne spørsmål (Flick, 2023, s.211). I utarbeidelsen av min intervjuguide, la jeg derfor vekt på at intervju spørsmålene var åpne, men samtidig relevante for å svare opp og belyse oppgavens forskningsspørsmål.

3.2.3 Diktafon som verktøy og transkribering av datamateriell

Detaljer angående lagring og håndtering av data, samt mekanismer for å forhindre at data kan gå tapt, er essensielle elementer i en databehandlingsstrategi (Haugen og Skilbrei, 2021 s.129). Jeg benyttet meg av diktafon som verktøy under intervjuene, på denne måten kunne jeg konsentrere meg om intervjuets emne og dynamikk. Ordbruk, pauser, tonefall og liknende blir registrert og man har mulighet til å lytte på intervjuet gjentatte ganger (Kvale og Brinkmann, 2015 s.205). I tillegg noterte jeg underveis ved behov. Jeg transkriberte samtlige intervjuer selv, og behandlet alle personopplysningene konfidensielt. Ved transkripsjon av intervjuer fra tale til tekst, organiseres samtalen på en måte som gjør den mer tilgjengelig for analyse. Gjennom å omdanne materialet til tekstformat, blir det enklere å få oversikt, og selve struktureringen fungerer som et innledende skritt i analyseprosessen (Kvale og Brinkmann, 2015 s.206). Informasjonen jeg samlet inn, ble lagret i tråd med UiA sine retningslinjer for innsamling av personopplysninger til dette formålet. Sitater jeg har benyttet for å svare opp mitt forskningsspørsmål, er anonymisert slik at det ikke fremkommer personopplysninger i selve masteroppgaven. Det er kun min veileder og meg som har tilgang på datamaterialet. For å sikre at datamaterialet ikke skulle komme på avveie, ble det oppbevart i låsbart skap på veilederens kontor. Data som er samlet inn, blir slettet etter de har tjent det primære formålet de er samlet inn for. Informantene fikk i forkant av

intervjuene informasjon om de ulike steg ved databehandling gjennom informasjonsskrivet¹¹. På denne måten viser jeg til at forskningsdata blir benyttet på en gjennomtenkt måte for å ivareta forskningens kvalitet, dens samfunnsbidrag, sikring av forskningsdata og eventuelle personopplysninger, samt at dataen blir behandlet på en lovlig og etisk forsvarlig måte (Hauge og Skilbrei, 2021 s.122). Studien og lagringsplanen er godkjent av SIKT¹². Ved å følge retningslinjer for transkripsjon og analyse av datamateriale, har jeg søkt å optimalisere studiens reliabilitet.

3.3 Forskningsetikk, pragmatiske vurderinger og forskerrollen.

Arbeidet med masteroppgaven innebar flere etiske overveielser. En stor del av humanistisk og samfunnsvitenskapelig forskning, foregår i direkte kontakt med forskningsdeltakere. At personer ønsker å delta i forskningsprosessen, er en forutsetning når man skal frambringe ny kunnskap om samfunnet. Som forsker, har jeg ansvar for at dette gjøres på en etisk forsvarlig måte. Det som kanskje er det aller viktigste for oss som forsker på det informantene gjør og tenker, samt hvordan de forholder seg til hverandre, er det å forvalte tilliten som deltakerne viser oss på en på en god måte og respektere deltakernes integritet i forskningen (Haugen og Skilbrei, 2021 s.27). Som forsker var det også viktig at jeg var med bevisst min fremtoning og forforståelse, i møte med materiale og informantene. For å legge til rette for at intervju situasjonene skulle bli best for informantene, levere jeg et beskrivende informasjonsskriv med så mye opplysninger som mulig og avholde selve intervjuene i kjente omgivelser for informantene ved å møte dem på deres lokasjoner. Dette også for å redusere tidsbruk for informantene som igjen kan forhindre eventuelt stress i en ellers stressfull hverdag.

Et forskningsetisk prinsipp er konfidensialitet, det innebærer å begrense tilgangen til denne informasjonen i tråd med hva man har forespeilet informantene. Valg knyttet til konfidensialitet må jobbes med allerede fra forskningsdesignet gjennom en plan for hvilken informasjon som skal være konfidensiell og hvordan informasjonsdeling kan begrenses i praksis (Haugen og Skilbrei, 2021 s.34). Dette forskningsetiske prinsippet har jeg vært bevisst og fulgt gjennom hele prosessen.

¹¹ Se: Vedlegg 3 «Samtykkeskjema og informasjonsskriv».

¹² Se: Vedlegg 2 «Godkjenning Sikt».

En hjørnestein i forskningsetikken er prinsippet om informert samtykke. Dette inkluderer å respektere personers rett til selv å bestemme om de ønsker å delta i forskningen, noe som fordrer at informantene tar slike valg fritt på bakgrunn av tilstrekkelig og god informasjon. Grunnlaget for å innhente samtykke er både etisk og prinsipiell. Selve samtykkeprosessen kan også bidra til å styrke selve forskningen. En forutsetning for et godt forskningsarbeid, er åpenhet og tillit mellom forskeren og deltakerne. Det er derfor essensielt og viktig at det informerte samtykket innhentes på en måte som bidrar til trygghet og å bygge tillit, noe som i neste runde legger et godt grunnlag for datainnsamlingen (Haugen og Skilbrei, 2021 s.53). Jeg la til rette så informantene kunne stille meg ytterligere spørsmål om noe opplevdes uklart i informasjonsskrivet. Jeg opplyse også om informantenes rettigheter om å trekke seg fra prosjektet.

Jeg har i mitt prosjekt forholdt meg til personvernforordningen når jeg behandler personopplysninger. I personvernforordningen artikkel 4 nr.1 defineres personvernopplysninger som: «enhver opplysning om en identifisert eller identifiserbar fysisk person» (personopplysningsloven, 2018, art.4 nr. 1), i dette gjelder all informasjon som direkte identifiserer en person, men også informasjon som gjør en person identifiserbar. Det vil si i informasjon som kan knyttes til en person (Hauge og Skilbrei, 2021 s.81). I prosjektet har jeg fulgt kriteriene for anonymisering og oppbevaring av data. I informasjonsskrivet redegjør for min håndtering av datamaterialet gjennom en databehandlingsplan. Planen beskriver hvordan forskningsdata samles inn, hvordan det skal brukes og lagres, samt hva som skjer med data etter de har tjent det primære formålet de er samlet inn for. Forskningsprosjektet mitt er godkjent av Forsknings Etisk komité, FEK¹³.

Den hermeneutiske tilnærmingen vektlegger flere nivåer av fortolkninger, fra fortolkninger skapes forståelse som igjen bygger på en forforståelse (Thagaard, 2018, s.37). Et viktig etisk prinsipp er å reflektere over egen rolle og den forforståelsen jeg har som forsker (Thagaard, 2018). Som nevnt, har jeg erfaring fra både kommunalt- og statlig barnevern, og jobber nå som spesialutdannet miljøterapeut ved Senter for

¹³ Se vedlegg 1: Godkjenning FEK

Foreldre og Barn (Bufetat). Jeg er kjent med tidligere og nåværende lovverk (jf. Barnevernsloven 2021) og statlige føringer (jf. Nytt standardisert forløp), og har gjort meg ulike erfaringer i yrkesutøvelsen. I lys av min erfaring og forforståelse, har jeg gjort en rekke valg som har hatt betydning for både utforming og innhold av mitt masterprosjekt.

Min forkunnskap har vært sentral i utarbeidelse av problemstilling, intervjuguide og valg av informanter. Jeg har imidlertid forsøkt å være bevisst min forforståelse ved å gjennomføre intervjuene med en lyttende og undrende holdning, videre har jeg forsøkt å ikke la min forkunnskap prege mine funn, men søkt å finne den subjektive helheten i datamaterialet. Jeg har innhentet empiri etter funn fra mitt datamateriale. Dette inkluderer litteratursøk i ulike vitenskapelige databaser og tidsskrifter, og benyttet sentrale nettbaserte retningslinjer og relevante fagbøker. Videre har mine funn gjennom analyse, spilt en sentral rolle i tolkning og diskusjon.

3.4 Forskningens kvalitative integritet

Ved å legge vekt på den betydningen tolkning har for utvikling av kvalitative data, problematiseres også spørsmål om hvordan man kan vurdere forskningens kvalitet. Disse vurderinger er basert på begrepene validitet, reliabilitet og generalisering (Thagaard 2018, s.19).

3.4.1 Studiens validitet

Validitetsbegrepet er assosiert med forskningsresultatenes integritet og metodene for datatolkning. Det inkluderer det teoretiske ståstedet som underbygger tolkningene og den analytiske prosesser som grunnlag for tolkningene og konklusjonene. Når kvalitative studiers intensjon er å overskride det rent deskriptive aspektet, består analysen i å tolke de fenomener som undersøkes. Validitetsbegrepet kan spesifiseres ved å vurdere om tolkningene som utledes, står i et gyldig forhold til den undersøkte virkeligheten (Thagaard, 2018, s.189). I denne studien valgte jeg en strategi hvor jeg aktivt engasjerte meg i kritisk refleksjon ved å stille oppfølgende spørsmål når visse aspekter virket uklare. Denne tilnærmingen bidro til å innhente mer detaljerte og utfyllende svar. Avslutningsvis i intervjuet ble informantene forespurt om deres samtykke til eventuelt å bli kontaktet på et senere tidspunkt, dette med formål om å teste ideer som et ledd i å styrke studiens teoretiske fundamenter.

3.4.2 Studiens reliabilitet

Reliabilitetsbegrepet er assosiert med spørsmålet om en kritisk evaluering av studien indikerer at forskningsprosessen er gjennomført på en pålitelighet og integritet måte. Innenfor rammen av kvalitativ forskning er konseptet om reliabilitet vel etablert, og relaterer primært til hvorvidt en annen forsker, ved bruk av identiske metoder, vil oppnå sammenfallende resultater. I kvalitative undersøkelser henviser reliabilitet til replikasjonspotensialet, det vil si evnen til å oppnå konsistente resultater gjennom "reproduksjon" av studien i fremtidig forskning (Thagaard, 2018, s.187). Innenfor den fortolkende tradisjonen kvalitativ forskning er basert på, er man følgelig ikke nøytral som forsker. For å styrke studiens reliabilitet, er det viktig at forsker reflekterer rundt mulige fellesbetegnelser med informantene, og/eller om forsker har et særlig engasjement og kunnskap som kan ha påvirket tilgang til feltet, utvalg og rekruttering av informanter, datainnsamling, analyse og resultater. Forskers innsikt til det aktuelle feltet kan bidra positivt for å utforme presise spørsmål, imidlertid kan det også være en ulempe ved at man har med seg forhåndsoppfatninger (Tjora, 2018, s. 83). Som forsker har jeg vært bevisst at min nøytralitet kan være påvirket av min bakgrunn og nåværende yrkesrolle, gjennom mitt forskningsprosjekt har jeg av den grunn foretatt dyptgående refleksjoner over hvordan mitt dedikerte engasjement for å fremme det yngste barnets stemme potensielt kan influere på mine informanter.

For å sikre integriteten i tilnærmingen til forskningsspørsmålet og i prosessen med å rekruttere deltakere, har etableringen av klare inklusjonskriterier vært avgjørende. Disse kriteriene har fungert som en objektiv standard, som har sørget for at verken seleksjonen av informanter eller metoder for datainnsamling har vært preget av mitt personlige engasjement eller faglige ståsted. Gjennom forskningsprosessen har jeg vært konstant oppmerksom på og aktivt arbeidet for å minimere innvirkningen av mitt engasjement på studiens analytiske nøyaktighet og de sluttelige resultater. Ved å følge retningslinjer for transkripsjon og analyse av datamateriale, har jeg søkt å optimalisere studiens reliabilitet¹⁴.

3.4.3 Studiens generaliserbarhet

Generaliserbarhet i forskningssammenheng refererer til i hvilken grad funnene fra en studie kan antas å gjelde utover de spesifikke forholdene, situasjonene eller individene

¹⁴ Jf. pkt. 3.2.3. «Diktafon som verktøy og transkribering av datamateriell».

som ble studert. En typisk kritikk rettet mot intervjuforskning er at antallet intervjuobjekter ofte er for lavt til at resultatene kan anses som generaliserbare. Kravet om at samfunnsvitenskapelig kunnskap bør være generaliserbar kan innebære en underliggende forutsetning om at slik kunnskap nødvendigvis må være universell, tidløs og gyldig i alle kontekster og for alle individer. I motsetning til dette står pragmatiske, konstruktivistiske og diskursive tilnærminger, som betrakter sosial kunnskap som måter å forstå og handle i verden på, innrammet av spesifikke sosiale og historiske kontekster (Kvale og Brinkmann, 2009 s. 264-265).

I intervjuundersøkelser kan man skille mellom forskerbasert og leserbasert analytisk generalisering. I det forskerbaserte tilfellet, tilbyr forskeren ikke bare detaljerte og spesifikke beskrivelser, men argumenterer også for generaliserbarheten av resultatene. I det leserbaserte tilfellet er det opp til leseren å vurdere om resultatene har overføringsverdi til lignende situasjoner, basert på de detaljerte kontekstuelle beskrivelsene som er gitt i undersøkelsen (Kvale og Brinkmann, 2009 s. 267).

Informantene i min studie representerer seks ulike kommuner og to ulike mandat. I denne konteksten kan mitt prosjekt betraktes som et bidrag til en bredere diskurs om hvordan barns stemmer ivaretas i komplekse barnevernssaker, og utgjøre en integrert del av det større bildet i dette forskningsfeltet. Informantene i min studie identifiserer likheter, utfordringer og problemstillinger som er konsistente på tvers av deres forskjellige mandater og de kommunene de representerer. På denne måten kan informantenes bidrag understreke at observasjonene muligens er relevante i en større kontekst, noe som kan forsterke overførbarheten av forskningen. En relevant faktor som påvirker overføringsverdien av denne studien, er at jeg som forskernybegynner har opplevd masteroppgaven som en læringsprosess. Alle aspekter av forskningsprosessen ble gjennomført for første gang, noe som utvilsomt kan ha innvirket på kvaliteten på forskningen. Derfor har veiledning fra en erfaren akademiker vært essensiell for å sikre og vedlikeholde studiens kvalitet.

4.0 Analyse

I dette kapitlet gjør jeg rede for valg av analyse metode. Jeg beskriver analysens ulike trinn, med følgelig egne valg jeg har foretatt meg i de ulike trinn, før jeg viser til semantiske og latente temaer jeg fant ved grundig gjennomgang av eget datamateriale. Hovedtemaer og undertemaer blir videre beskrevet i kapittel 5.

4.1 Tematisk analyse

Når det kommer til analyse av data, har jeg valgt å bruke refleksiv tematisk analyse. Braun and Clarke (2006, 2019) definerer tematisk analyse som en metode for å identifisere, analysere og rapportere mønstre/temaer i data. Metoden organiserer minimalt og beskriver data i rik detalj. Tematisk analyse går ofte lenger enn dette, og tolker ulike aspekter ved forskningstemaet, for på denne måten å finne gjentatte meningsmønstre (Braun og Clarke, 2006 s. 79).

Flick (2023), påpeker at i tematisk analyse skiller man mellom "semantiske" og "latente" temaer, der det førstnevnte fokuserer på det eksplisitt uttalte i dataene, mens det sistnevnte søker å avdekke de underliggende antakelsene (Flick, 2023, s. 441). For å favne om den subjektive helheten i teksten, blir både semantiske og latente temaer analysert i en tematisk analyse. Tematisk analyse er fleksibel og ikke bundet til et spesifikt teoretisk rammeverk, noe som gjør at den kan anvendes innenfor diverse teoretiske tilnærminger. Den kan utføres både som en realistisk eller eksistensialistisk metode, som fokuserer på deltakernes erfaringer og virkelighet, eller som en konstruktivistisk tilnærming som utforsker samfunnsmessige diskurser (Braun & Clarke, 2006, s. 80). Selv om analysen ikke nødvendigvis går i dybden på det nonverbale slik en tekstanalyse ville gjort, tilbyr den en helhetlig fremstilling av både semantiske og latente temaer for en bredere forståelse av forfatterens subjektive opplevelse.

Holloway og Todres (2003) beskriver tematisk analyse som kompleks, mangfoldig og nyansert, og anbefaler den som en grunnleggende metode i kvalitativ forskning. Den bør være den første metoden forskere blir kjent med for å identifisere "tematiserende betydninger", som er verdifulle i andre kvalitative analyser (Holloway & Todres (2003), referert i Braun and Clarke, 2006, s. 79). Boyatzis (1998) og Ryan & Bernard (2000), ser på tematisk koding som en prosess innenfor bredere analytiske tradisjoner som

grounded theory, mens Braun & Clarke argumenterer for at tematisk analyse står som en metode i egen rett (Boyatzis (1998), Ryan & Bernard (2000), sitert i Braun & Clarke, 2006, s. 78).

Kvalitativ analyse er klassifiseringer og tolkninger av språk eller visuelt materiale med mål om å finne utsagn av eksplisitte og implisitte dimensjoner, men også strukturer for meningsskaping i materialet. Meningsskaping kan refereres til både subjektive, men også sosiale betydninger. Kombinasjoner av ulike kvalitative analyser blir ofte anvendt, fra grov analyse av materiale med oversikt, kondensering og sammendrag, til mere detaljert analyse med utvikling av kategorier eller hermeneutiske tolkninger (Flick, 2023, s. 386).

4.2 De ulike fasene i tematisk analyse

Braun and Clarke`s Tematiske analyse tar for seg følgende seks ulike trinn:

1. Å gjøre seg kjent med data man har samlet inn. Transkribere (om nødvendig), lese flere ganger og notere innledende ideer.
2. Å generere data i koder, ved å kode interessante trekk gjennom hele datasettet, både det som fremkom verbalt, men også underliggende betydninger, på en systematisk måte.
3. Å søke etter temaer- sortere kodene til mulige temaer.
4. Å gjennomgå temaer- kontroller om temaene samsvarer med hele datasettet, frembring et tematisk «kart» over analysen.
5. Å definere og navngi temaer- visualisere representasjoner av temaer og undertemaer, samt koblinger mellom dem. Generer klare definisjoner og navn for hvert tema.
6. Å produsere rapport- Siste mulighet for analyse, presentere resultat med overbevisende utdragseksempler, relatere analysen tilbake til forskningsspørsmålet og litteraturen. For så å produsere en vitenskapelig rapport av analysen (Braun & Clarke 2006, s. 87).

Selv om fremstillingen skildrer fasene i en kronologisk rekkefølge fra start til slutt, har arbeidet mitt vært preget av en dynamisk bevegelse mellom de ulike fasene. Dette skyldes dels den iterative naturen til analysen og min økende fortrolighet med datasettets innhold. I motsetning til en strengt lineær prosess, er tematisk analyse

karakterisert ved en fleksibel tilnærming som innebærer gjentatte bevegelser fram og tilbake mellom de ulike stadiene, fra det totale datasettet til koder, temaer og enheter av mening, slik Braun & Clarke (2006, s. 86) beskriver.

Jeg gjennomførte samtlige intervjuer fysisk og i informantenes valgte lokasjoner. Jeg valgte å transkribere hvert intervju fortløpende, leste gjennom transkriberingene og skrev ned foreløpige koder som jeg merket i ulike farger ut ifra underliggende betydning og verbal formidling. For å analysere datamaterialet i sin helhet, valgte jeg å legge inn de foreløpige kodene i et skjema over semantiske og latente temaer, kodene var på dette tidspunkt mangfoldige og store. Kodingen markerte interessante trekk ved tekstene for videre å skape et mønster av hovedtemaer og undertemaer gjennom en åpen induktiv tilnærming. Dette arbeidet krevde gjentatte gjennomlesninger for å fange opp tekstenes essens og identifisere mønstre. Klare navn og definisjoner for hoved- og undertemaer ble utviklet. Jeg sjekket opp om temaene samstemte med hele datasettet. Ut ifra klare definisjoner av temaer, fant jeg relevant litteratur. Analysearbeidet kulminerte i en vitenskapelig rapport som knyttet temaene til forskningsspørsmålet og eksisterende litteratur, illustrert med utdrag fra intervjuene.

Semantiske temaer	Latente temaer
<ul style="list-style-type: none"> - Identifisering av barnets stemme og behov gjennom observasjon - Nytt forløp som både hjelp og utfordring - Emosjonell påvirkning fra saker - Vold, rus, psykisk uhelse - Gjennombrudd og relasjonsbygging - Skriftlighetens krav vs. Relasjonsarbeid - Økt fokus på barnets stemme - Arbeidsmiljø og kollegial støtte 	<ul style="list-style-type: none"> - Skjønnsbaserte beslutninger - Systemets fleksibilitet men også rigiditet - Selvkritikk og usikkerhet - Emosjonell belastning - Samfunnets verdsettelse av barnevernsarbeid - Barnets non-verbale kommunikasjon - Profesjonell vekst gjennom samarbeid - Tidspress. Opplevelsen av å ikke strekke til

De semantiske temaene illustrerer sentrale aspekter i arbeidet informantene står i, og handler ikke bare den praktiske gjennomføringen av barnevernets arbeid, men også de emosjonelle og profesjonelle utfordringene som følger med. Temaene gir et dybdeinnsyn i de komplekse og ofte motstridende aspektene ved arbeidet i barneverntjenesten og Sentre for Foreldre og Barn. Gjennom en grundig analyse og tolkning, gir de latente temaene en rikere forståelse av indre og ytre dynamikker i barnevernsarbeid, og fremhever kompleksiteten og dybden i det arbeidet som utføres for å støtte og beskytte barn og deres familier.

5.0 Funn

I kapittel 5 viser jeg til funn i min studie. Mine funn belyser problemstillingen og bygger på en kvalitativ metode med en fenomenologisk- hermeneutisk tilnærming. For å analysere datamaterialet i sin helhet, har jeg fulgt Braun and Clarke (2006) tematiske analyse og følgelig valgt å ta for meg de semantiske og latente temaene, som videre skaper grunnlag for funn i hoved- og undertemaer. Informantenes opplevelser og erfaringer blir konkretisert gjennom direkte sitater fra intervjuene.

For å belyse de ulike aktørenes saksprosess, prioriteringer og vurderinger i møte med de mest sårbare barna i samfunnet vårt, har jeg valgt å samle direkte sitater fra informantenes opplevelser og erfaringer, ut ifra deres tilhørighet, her; kommunalt og sentre for foreldre og barn.

Gjennom datamaterialet finner jeg at det er særlig fire overordnende temaer, med følgelig undertemaer:

- 1) Identifisering av de yngste barnas stemme og deltakelse- detaljerte observasjoner som nøkkel til forståelse.

Undertema:

- ulike tilnærminger for å inkludere barnets stemme.
- utfordringer med å realisere barnets stemme.

- 2) Emosjonell belastning, selvkritikk og arbeidspress

Undertema:

- håndtering av vanskelige og komplekse barnevernssaker- balanse mellom profesjonell distanse og empati

- 3) Implementering av Ny barnevernlov og nytt Standardisert forløp

Undertema:

- positive aspekter som økt effektivitet, utfordringer som tidsperspektiv og begrensninger i fleksibiliteten

- 4) Arbeidsmiljø og kollegial støtte som fundament.

Undertema:

- viktigheten med kollegial støtte, ivaretagelse av ansatte, behov for veiledning, refleksjon og drøft.

5.1 Identifisering av de yngste barnas stemme og deltakelse- detaljerte observasjoner som nøkkel til forståelse.

Samtlige av informantene rapporterer om en økende bevissthet og innsats for å sikre at barnets stemme får plass i undersøkelse og utredning. Dette inkluderer både de yngste barna uten verbal kommunikasjonsevne og eldre barn som kan uttrykke sine meninger og ønsker direkte.

Ulike tilnærminger for å inkludere barnets stemme:

Sentre for foreldre og barn;

Informantene ved Sentre for Foreldre og Barn, beskriver observasjon som metode for å fremme barnets stemme, spesielt i tilfeller hvor barnets alder eller kapasitet for å verbalt uttrykke seg er fraværende:

«så er vi opptatt av at vi skal være barnets stemme og at vi skal lese barna, at vi skal la barnets stemme bli hørt. Eh, det gjør vi jo ved å vite og ha kunnskap om hvordan barn oppfører seg på en måte når de er i en sunn utvikling og når de ikke er det».

«i forhold til sånne tegn de kan gi da, så prøver vi å tolke de, det vi vet kan være stress symptomer hos de minste barna [...]vi tolker jo uttrykkene til ungene og vi skriver jo det vi ser, og det kommer jo frem da i rapport til slutt».

«Jeg har veldig fokus på babyens signaler [...] jeg har for eksempel NBO, det hjelper meg jo veldig, jeg synes det er veldig nyttig. Altså det er alt fra pust til hudtone til blikk til smil til bevegelser i kroppen, så det er, ja, å gå inn i å studere og leite.»

Informantene legger også vekt på betydningen av samspill mellom barn og foreldre for å observere og tolke barnets signaler, velvære og utviklingsstatus.

«vi kan tenke at barnet kommer best frem i samspill med sine foreldre. Og det er jo der vi på en måte også i hovedsak observerer de. [...] for det er jo i samspill med sine foreldre at det barnet skal kunne utvikle seg og bli trygt og godt menneske».

«å løfte frem barnet og når vi snakker med foreldrene, så prøver jeg å få frem; hva tenker barnet [...] hvordan syntes barnet dette er og sånn. Altså [...] normal

perspektiv på den alderen og så tenker jeg de sårbare barna, så jeg prøver å alltid tenke; hva er det barnet trenger nå i den alderen, hva er [...] normalen og hva får barnet i denne situasjonen».

I likhet med sitatene fra sentre for foreldre og barn, beskriver informantene fra kommunalt barnevern observasjon av samspill som metode for å fremme barnets stemme.

Kommunalt;

«i forhold til et lite sped-barn for eksempel, så er vi blitt veldig mye bedre å være opptatt av å beskrive signalene, signalene barna gir, om foreldrene ser signalene».

«Jeg prøver jo å være barnets stemme når jeg snakker med foreldrene, prøver å ta barnets perspektiv; hvordan tror du det er for han eller henne».

En av informantene fremhever også viktigheten av komparentopplysninger for en helhetlig vurdering:

«Også er det jo også beskrivelser fra helsestasjonen, at vi er mye bedre på å sette det i et system, når alle har gitt sin beskrivelse av det barnet som da ikke kan snakke så er det lettere å få frem stemmen».

Videre beskriver informantene hvordan tilrettelegging for samtaler og tilpasning av samtalesteder, bidrar til å fremme barnets stemme:

«Vi hadde en samtale med et barn hos besteforeldre [...] det funket veldig fint ut ifra forutsetningene, det var en veldig god stemning og det var jo, jeg tror det ble enda bedre enn om vi skulle kommet å snakke med dem på skolen rundt et bord».

«Også når barna blir større, så pleier vi å være opptatt av å legge til rette for samtaler [...] men jeg syntes vi har blitt flinkere til å ikke nødvendigvis ikke gjøre det så fort, vi går gjerne hjem og treffer dem sammen med foreldrene, vi legger til rette for at de skal ha sett oss før og, føle seg trygge på oss».

For å forstå og inkludere barns perspektiv og behov, vektlegger informantene beskrivelse av ikke-verbale signaler, barnets fysiske tilstedeværelse under møter og bruk av filmopptak:

«når de er sånn bitte små igjen, så er de gjerne med på møtene, så da ser vi de jo en del mer, så [...] at det kanskje er lettere å få frem de sin stemme på en måte, fordi du ser dem gjennom mange møter der de enten sover på fanget, eller de blir ammet, eller de altså, de går litt rundt».

«vi har prøvd å filme litt, vi har prøvd å ta noen winci`er, egentlig for å få fram barnets stemme. Så det er egentlig det vi har jobbet med, men det kan helt sikkert jobbes enda mere med».

«vi hadde Crowell [...] da er det lettere på en måte å vektlegge barnets stemme, for du ser så tydelig hvordan samspillet er og de utfordringene, hvordan barnet reagerer og hvordan barnet er forskjellig med den ene og den andre forelderen [...] å, skadet kanskje det barnet er egentlig [...] Fordi at barnet viser det så tydelig, [...] en kunne se det om igjen på film, en kunne på en måte snakke om det vi så».

Imidlertid avdekker funn i studien kompleksiteten i å inkludere og realisere barnets stemme i beslutningsprosesser som berører barnets velferd og utvikling. Noe som belyser utfordringer med å realisere barnets stemme. Dette inkluderer tidsperspektivet som begrenser det relasjonelle aspektet, foreldrekompleksitet og usikkerhet rundt faglig skjønn:

Sentre for foreldre og barn;

«det er ikke sikkert du har tid til å bygge opp den relasjonen at dette barnet klarer å stole på deg og det kan komme i veien for barnets stemme og barnets medvirkning».

«det er jo skjønn alt, det tolkes alt, sant, så det er jo litt ulikt hvordan vi tolker det vi ser også. Ja, av og til så merker jeg jo at noen er litt problemfokuset, mens andre har litt mere ressurs fokusert og at en må jobbe seg ganske mye igjennom drøfting

[...] sånn at en lander ganske godt i det en ser, for det er jo på en måte, vi har jo kunnskap til og se, men det er jo også mye skjønn».

«jeg tenker det er mange ganger som en egentlig blir overrasket over at ingen har snakket med barnet [...] men av ulike årsaker så er ikke det blitt gjort, eh, tid kanskje, man tenker at barnet er for lite [...] Jeg tenker at det som vi hadde før var veldig bra, barnekontakt, om man skal få frem barnet og barnets endringer [...] så barnet kommer nok ikke så mye frem som jeg skulle ønske».

«barn bruker tid på å åpne seg det er ikke sånn at de bare liksom med et knips så åpner de seg og forteller om alt som er galt de må kunne vite at de kan stole på deg [...] så må du faktisk klare å tyde signalene riktig. [...] det er ikke sikkert at du klarere å tyde det barnet riktig hvis ikke du kjenner de og der kommer jo dette med relasjon inn».

«barnet er så lite og sårbart og foreldrene får ofte mye fokus og jo mere sårbart og komplisert saken er, så blir det ofte mye snakk om foreldrene».

I likhet med informantene ved Sentre for foreldre og barn, peker også informantene ved kommunalt barnevern på dyptgående utfordringer med å sikre at barnets stemme blir hørt og tatt på alvor i barnevernets beslutningsprosesser. Dette inkluderer tidsbegrensninger, kompleksiteten i familiedynamikker, og utfordringene knyttet til direkte kommunikasjon med barn.

Kommunalt;

Et dyptgående aspekt i utfordringen med å ivareta og sikre barnets stemme, beskriver flere av informantene med foreldrefokus og foreldrestøy:

«foreldrestøy, konflikter mellom foreldrene, eller selvfølgelig også foreldre som ofte har strev i sin forståelse [...] står i veien for barnets stemme [...] Så jeg syntes kanskje de vanskeligste sakene er nok de konflikt sakene [...] hvor foreldrene har lavere emosjonell og liksom psykisk fungering, da er det vanskeligst med barnets stemme».

«en kan observere de, en kan innhente komparentopplysninger og, men at det er fort å gå, eller kanskje kan vel ikke kalle å gå i fella, men at du snakker mye med foreldrene også blir det kanskje mindre med barna».

«altså samtaler med foreldrene få jo stort sett mest plass opplever jeg, det gjør det. Også snakker vi jo stadig vekk om at vi ønsker å [...] kunne gitt barna mere plass og hatt flere treff med dem og [...] for det er jo de som vet hvordan de har det, og vist en kunne brukt tid på dem, så hadde de kanskje blitt litt mere kjent med oss litt og at de kunne faktisk sagt noe».

En av informantene problematiserer standardiserte barnesamtaler med at mye ansvar og følgelig konsekvenser blir lagt på barnet selv, og som en kontrast til relasjonens betydning:

«jeg syntes at det kan hvile mye ansvar på barna i forhold til hva de sier [...] barnesamtale, den er jeg ganske kritisk til [...] fordi at jeg syntes noen går veldig inn i formen og glemmer at barn er barn og noen ganger blir redde i en veldig formskapt samtale [...] den barnesamtalen er ikke jeg sikker på er den som bærer barnets stemme best alltid. Jeg tror kanskje det relasjonelle blir glemt i barnesamtalen».

Flere av informantene erkjenner usikkerhet og identifiserer utfordringer ved ivaretagelse av barnets stemme. Dette inkluderer opplevelser av utrygghet, ubehag og faglig skjønn:

«så opplever jeg nok ofte at det er vanskelig å få til noen gode samtaler med de når de er både 5 og 6 [...] om en har for lite tid til å gå inn i de samtalene eller [...] at en har for få av de, altså en burde hatt flere treff med samme barn».

«Opplever nok at det generelt [...] er vanskelig, eh, fordi at det er sånn, ja skal vi tolke ordrett, skal vi tolke åssen de oppfører seg når de sier ting, [...] det at de ikke sier noe, eller det at de snakker om noe annet, altså åssen skal vi egentlig tolke dette her, at det er veldig vanskelig».

«Også tror jeg også at om vi som kontaktpersoner syntes det er ubehagelig, eller opplever oss litt utrygge, så tror jeg at det kan komme litt i veien for barnets stemme».

«det er lett [...] at barnet drukner på en måte i alt annet på et vis, og kapasitet og tid. Vi ser at tiden ikke strekker til og vi rekker kanskje ikke putte inn den barnesamtalen».

Samtlige informanter identifiserer tidsperspektivet som kritisk for det relasjonelle aspektet og ivaretagelse av barnets stemme. Av latent art indikerer sitatene en fortvilelse over at barnets rett og mulighet for å bli hørt, blir lagt på barnet selv grunnet tidsmangel og støy.

5.2 Emosjonell belastning, selvkritikk og arbeidspress.

Funn i studien retter også søkelys mot den emosjonelle belastningen som oppleves av fagpersonell i kommunal barneverntjeneste og fagpersonell ved sentre for foreldre og barn. Den emosjonelle belastningen omhandler håndtering av vanskelige og komplekse barnevernssaker, balansen mellom profesjonell distanse og empati, samt arbeids- og tidspress. Det løftes frem at fagpersonell ofte tar saken "inn i kroppen" og personlig føler på de utfordringene og smertene som involverte barn og familier opplever. En informant uttaler;

«så merker jeg jo at jeg på en måte tar hele saken inn i kroppen og på en måte føler veldig på hvordan ungene har det da [...] liksom at du er saken din på slutten på en måte».

Samtlige av informantene opplyser om høy emosjonell belastning i yrkesutøvelsen. Til tross for den tunge belastningen, uttrykker informantene at deres arbeid er viktigere enn noensinne, gitt den alvorlige naturen i mange av sakene de møter.

Håndtering av vanskelige og komplekse barnevernssaker. Balanse mellom profesjonell distanse og empati:

Sentre for foreldre og barn;

«Jeg kjenner jo på at alvorlighetsgraden i de sakene som vi får nå, eh, preger meg. Samtidig så opplever jeg at det er jo viktigere enn noen gang at vi finnes».

Kompleksiteten av sammensatt problematikk som rus, vold og alvorlige personlighetsforstyrrelser i familiekonteksten, utgjør også en stor emosjonell påkjenning:

«jeg får bare helt vondt i meg når jeg tenker på det, jeg får så vondt av dette stakkars, stakkars barnet. [...] vi var så opptatt av at vi måtte ha nok tror jeg [...] til at vi kunne hjelpe dette barnet, så gikk det bare så altfor langt. Og for min del å vite det at dette barnet har vært utsatt for skade, fysisk skade på senteret, mens «hen» har vært og bodd på min arbeidsplass og vært så alvorlig skadet faktisk [...] det kjenner jeg, jeg kjenner at det er helt forferdelig. På min vakt!»

«sakene vi har fått inn har vært så himla alvorlige, ja både med rus og vold som var ekskluderings kriterier før [...] og det er de som kommer, det er de vi får. Med kjempealvorlige personlighets forstyrrelser [...] alt kommer jo ofte i en pakke, ja, og det gjør inntrykk på meg».

«Ja, jeg kjenner jo på når en skal komme med en konklusjon på en måte, sant det er jo ofte veldig alvorlige saker [...], veldig sånn, du må jo inn med følelser og emosjoner for å kunne ta den riktige beslutningen, så, ja. Det kan være, jeg syntes det kan være ganske tøft, vanskelige beslutninger syntes jeg ofte».

Informantene opplever ofte sorg og medfølelse for foreldrenes vanskelige situasjon, noe som kan være utfordrende å håndtere uten å la det påvirke deres objektivitet og fokus på barnets perspektiv:

«jeg får ofte og vondt av foreldre og den vanskelige situasjonen de er i [...] det kan av og til være, at jeg må jobbe en del med å ikke ta inn over meg foreldrene sin sorg og, eh for mye de sin opplevelse oppi det, på en måte [...] jeg vil at alle skal lykkes og så er det ikke alle som gjør det».

«å tåle å se den smerten dem viser og så vente til man har nok [...] det er ingen som har hatt det lett av disse foreldrene, og kjenne på at, at du på en måte er litt slem på

en måte fordi du skriver litt harde ting om foreldrene, selv om du vet at de gjør så godt dem kan».

«vi hadde inne, en ung mamma [...] som gjorde absolutt så godt hun kunne, men [...] hun visste jo ikke hva hun skulle gjøre [...] men hun var så lite påkoblet barnet, det å si slike ting til henne [...] Det er emosjonelt belastende, liksom på en måte trykke henne enda lenger ned».

En av informantene uttrykker et behov for mere kunnskap og kompetanse for å stå tryggere i sine vurderinger, spesielt knyttet til foreldre med alvorlige psykiatriske lidelser og rusproblematikk:

«Si de som har alvorlig psykiatri da, og rus som vi ikke vet så mye om. Ja, det er sånne ting som jeg ikke kan nok om, men som jeg syntes er, ja, det er jo noe jeg trenger å lære mere om altså».

Informantene ved sentre for foreldre og barn beskriver emosjonell belastning som et vesentlig aspekt i arbeid med vanskelige og komplekse barnevernssaker. Der særlig vold mot barn påført av forelder er fremtredende:

«Volden ja, vi har jo hatt flere av de barna som har blitt alvorlig skadet av forelder, sikkert fem bare de siste par årene. Men det er fem for mye».

«når en har opplevd vold av de minste, at foreldrene har utøvd vold mot barna [...] det syntes jeg er det verste av alt som en kan jobbe med, også er det jo mye psykiatri og rus i tillegg og hos disse foreldrene, men jeg syntes det med vold i forhold til de minste barna, eller barn i det hele tatt, det, det syntes jeg er veldig krevende».

Og særlig også vist en har vært i situasjoner [...] så får du vite i etterkant at ungene har vært, opplevd vold og at vi kanskje nesten har vært til stede når det har skjedd da uten at vi vet at, ja. Når jeg ser slike reaksjoner på barn da [...] jeg burde jo skjønt disse tegnene denne ungen gav da, på å ja, protestere på å gå inn på dette

soverommet da, men da var jo ikke vold i mine tanker da. Ja, det er sånne, ja, det er det verste, ja det er krevende».

«det er mange, det er mye emosjonell belastning. Vi har jo hatt mange saker med babyer som er blitt utsatt for vold, nå skal jeg inn i retten nå i en sak [...] så da må jeg ta opp den saken igjen, ja det er nok det som står meg nærmest, men det er masse».

I likhet med informantene ved sentre for foreldre og barn sine beskrivelser av den emosjonelle belastningen som et vesentlig aspekt i arbeid med vanskelige og komplekse barnevernssaker, er dette også fremtredende blant informantene ved kommunal barneverntjeneste.

Kommunalt;

«jeg syntes det er ekstremt krevende jobb vi har, [...] det skulle jeg håpe at vi fikk litt mere forståelse for, eller kred for [...] Fordi det relasjonelle, det relasjonelle som vi står i [...] Det er SÅ krevende, det kan nesten spise en opp innvendig [...] og det tror jeg samfunnet vet veldig lite om [...] men de skjønner ikke hvor syke noen foreldre er og hva de gjør med barna sine, de skjønner det ikke!»

«jeg er preget av litt sånn [...] selvransakelse [...] at jeg kanskje er en person som er veldig kritisk til meg selv og redd for at jeg ikke er faglig god nok, eller at jeg ser de riktige tingene, at jeg er kritisk til hva jeg klarer å få formidlet skriftlig, det syntes jeg er veldig krevende».

«sånn i utgangspunktet så tenkte jeg nok sånn at det var for mye for meg å jobbe med disse alvorlige sakene, og det kjenner jeg nok på hver dag [...] En gang opplevde jeg at barna mine var med meg på butikken, og da kom det ei som eh, eh, just hadde drapstruet meg [...] også tenkte jeg at nå ser hun hvilken butikk jeg handler på, det var veldig dumt, nå ser hun barna mine».

«en kan jo på en måte leve seg litt inn i disse familiene og en får de jo [...] til dels godt opp under huden [...] det er ikke sånn at de blir igjen på kontoret når du går

hjem gjerne, de er med, egentlig hele tiden [...] tenk at stakkars, også lever de i dette [...] de kryper jo inn og noen blir der jo for alltid på en måte. Men det er jo en fin ting også da, at en evner på en måte se de som mennesker også, de er liksom ikke bare tall i systemet på en måte».

En av informantene beskriver den emosjonelle og fysiske belastningen som manifesterer seg gjennom stress, uro og fysiske symptomer:

«emosjonelt så kjenner jeg det veldig ofte i magen, at jeg blir urolig, eh, og føler at jeg blir redd, eh, eh, blir stresset, får høye skuldre, mye hode pine, sånn fysisk, kjenner det fysisk vondt- ofte. Så det er klart at denne jobben er helt ekstremt kroppslig belastende syntes jeg, og noen ganger tenker jeg det er helt galskap [...] så vet jeg jo hvor hjertet hører hjemme liksom, jeg vet jo at jeg liker det. Men jeg blir litt gal av det, jeg føler meg litt emosjonelt vrak egentlig av og til, ganske ofte».

Flere av informantene belyser også møte med foreldrenes motstand som svært krevende, spesielt når foreldrene ikke anerkjenner barnets behov eller benekter problemene:

«Tidvis krever det så mye av meg at jeg må på en måte holde igjen meg selv, at jeg ikke skal, eh, vise og gi for mye informasjon om hvor vondt det er å være i den smerten som jeg opplever at familien er i, og som kanskje ikke en gang vet at de er i selv, for mange [...] de skjønnte jo ikke selv».

«det krever mest av meg når jeg jobber i motstand. Det syntes jeg er vanskelig, da blir det, ja, veldig alvorlig, at foreldrene ikke kan se, skjønner ikke, eller ønsker ikke hjelp. Det syntes jeg er mest krevende [...] Å se barn som på en måte ikke har det bra, men foreldrene kan ikke se det og vi kommer ingen vei».

«man ønsker jo å være der for de og kunne hjelpe de, også syntes jeg det er vanskelig [...] å jobbe i motstand, at du egentlig vil hjelpe også får du egentlig bare mye kjeft tilbake og du blir kalt det ene og det andre og de klarer ikke se det på den måten da, det kan også være litt vanskelig noen ganger».

Den følelsesmessige vekten av å arbeide med sårbare familier og de ofte hjerteskjærende beslutningene som må tas sikter til hvordan denne belastningen er både utfordrende og krever en sterk emosjonell motstandsdyktighet.

5.3 Implementering av Ny barnevernlov og nytt Standardisert forløp. Positive aspekter, utfordringer og begrensninger

Innføringen av ny Barnevernlov og nytt standardisert forløp i barnevernet har blitt mottatt med blandede følelser av fagpersonell ved Sentre for Foreldre og Barn og kommunal barneverntjeneste. På den ene siden anerkjennes det for å tilby struktur og hjelpsomme retningslinjer, på den andre siden kritiseres det for sin rigiditet, noe som kan begrense fleksibiliteten som er nødvendig for å møte hvert unikt tilfelle.

Positive aspekter som økt effektivitet vs. utfordringer som tidsperspektivet og begrensninger i fleksibiliteten:

Sentre for Foreldre og Barn;

«for min del syntes jeg faktisk den var til veldig god hjelp, med rapporter og huskelister og sånn mange små hjelpe spørsmål og sånn».

«jeg tenker at vi får sett mye nå også selv om det er kort tid inne på senteret, og vi får også observert i barnehagen, og vi får gjort mange ting som [...] er bra da, også i det nye standardiserte forløpet. Og vi skriver gode rapporter har jeg en opplevelse av»

«Men det har jo vært et ganske sånn rigid system, som trenger hjelp, for alle de røde tallene som kanskje ikke passer til, passer til verden på en måte, et system som var sånn der, eh, passet ikke med fleksibiliteten som en holder på med».

Informantene anerkjenner at de nye prosedyrene har styrket støtten til barneverntjenestene og økt deres kapasitet til å hjelpe flere familier. Sitatene belyser at det nye forløpet tilbyr en mer strukturert og konsistent tilnærming til håndtering av saker, noe som kan bidra til mer effektive og likebehandlende prosesser:

«Jeg føler at vi har litt lite tid, mm, samtidig som, så ser jeg at vi er en stor hjelp for barneverntjenestene. Og at de trenger oss, også inn i undersøkelsen».

«Jeg tenker det er bra på en måte for vi skal hjelpe flere og [...] alle steder jobber likt og sånn».

«jeg føler jo det er det at vi jobber veldig intenst og, vi er jo effektive da, får gjort veldig mye på kort tid og veldig fokuserte [...] jeg merker at det er, vi jobber jo til all verdens, altså vi jobber jo før arbeidstid egentlig begynner, med å gå i barnehager og observerer der og vi jobber hjemme hos folk, jeg syntes, eh, det regner jeg med har litt med det nye standardiserte forløpet, at vi jobber sånn nå».

Informantene opplever samtidig at tidspress og fokus på effektivitet kan minske kvaliteten på den relasjonelle tilnærmingen til barn og deres familie:

«jeg føler at vi går glipp av noe når vi ikke får sett de så mye som vi gjør når vi får de inn her på senteret, og, vi har jo kortere tid på oss nå, mye mere hastverk».

«med det standardiserte forløp, så går alt mye raskere [...] jeg kjenner jo at vi mister litt av helheten som vi hadde før da, nå har vi bare noen temaer [...] Altså i noen saker så tenker jeg at det fungerer, men i andre saker så skulle jeg ønske at vi hadde mere tid».

«vi har så dårlig tid i det nye forløpet at vi kanskje ikke får tid til å bli kjent, så er det kanskje ikke så enkelt det [...] du må bruke litt tid på å bli kjent og den der tiden har vi liksom ikke på en måte, så der går vi kanskje litt glipp av å få frem medvirkning til barnet».

«med det nye standardiserte forløpet så har vi så dårlig tid, vi har ikke tid til å jobbe så mye med relasjonene [...] som vi hadde før, og det er jo både positivt og negativt, men akkurat nå i denne, i det nye standardiserte forløpet så har vi ikke den tiden».

«det å ikke ha tid til å danne den type relasjon med barnet [...] det har jeg tenkt på, for tidligere når vi jobbet ikke standardisert eller sånn, så hadde vi en utpekt som barneansvarlig, en eller to terapeuter som hadde hovedansvar for å danne relasjon med barnet og som hadde hovedansvaret for å bli ordentlig kjent med barnet [...] barne ansvarlig, det skulle jeg ønske at vi kunne få tilbake».

Med det nye standardiserte forløpet opplever informantene økt emosjonell belastning, da aktiv rus og vold ikke lenger er eksklusjonskriterier for utredning ved sentrene, en informant uttrykker:

«tidligere så var det noen ting som gjorde at de ikke kunne komme inn, for eksempel rus, mens nå opplever vi jo at flere kommer her som kan være ruset. Det er en endring i forhold til det nye standardiserte forløpet og en emosjonell belastning, jeg syntes jo det».

Innføringen av det nye forløpet skaper en følelse av trygghet blant informantene i det kommunale barnevernet, da det kan inkludere flere perspektiver og dyptgående utredninger i alvorlige saker, noe som bidrar til bedre beslutningsgrunnlag:

Kommunalt;

«Ja, jeg har hatt en sak i det nye standardiserte forløpet, og det var veldig sånn trygt for oss å vite at man hadde noen andre øyne som gikk inn og så og som gikk inn dypt i saken sammen med oss [...]at ikke det bare var oss kontaktpersoner, at det var flere som så og noen andre som hadde en utredning å, det syntes jeg var veldig trygt i en veldig alvorlig sak».

«Og da fikk vi inn en veldig alvorlig bekymringsmelding, med et barn som hadde mye skader i kroppen, et sped-barn, og vi skjønnte at foreldrene var marginale i sin omsorgskompetanse, [...] og da ble vi så glad når vi fikk (senter for foreldre og barn) inn som en hjelp i undersøkelsen. Det gjorde at vi fikk utvidet [...] perspektivet enormt i den [...] begynnelses fasen i undersøkelsen».

En informant problematiserer aldersavgrensningen for utredning som følge av det nye standardiserte forløpet, da utredningstilbudet er gjeldende for barn mellom 0 og 6 år:

«det var jo en utfordring med det at det ble satt aldersgrense, som jeg tenker kan gjøre det veldig vanskelig for barneverntjenesten å bruke det, for veldig ofte så har vi søskenflokker [...] så da vil det på en måte ekskludere så veldig mange barn. Jeg håper jo at det kan bli en endring på dette programmet, sånn at vi faktisk kan bruke det, altså dette standardiserte forløpet. For jeg tenker det er et utrolig godt tilbud».

I likhet med informantene ved sentre for foreldre og barn sine beskrivelser av implementering av det nye standardiserte forløpet, opplever informantene ved kommunal barneverntjeneste effektivisering og faglig støtte, samtidig som tidspress problematiseres som en motvekt mot kvaliteten på relasjonsbyggingen med familier:

«veldig stor faglighet, i at de hadde mye mere kompetanse, erfaring og verktøy på hvordan de skulle kartlegge familien [...] spesialiseringen var utrolig nyttig, syntes jeg. Den lærte meg utrolig mye så for meg var det 100% utelukkende veldig, veldig god hjelp. Og jeg syntes det var et veldig godt samarbeid [...] og har lært så mye i etterkant som jeg har tatt med meg i mitt arbeid».

«også skal en helst forte seg å få gjort noe også tar ting tid og, så har ikke ungene den tiden så det, det, det, blir jo med en hele tiden og det gjør jo til at en kjenner jo på et stress».

«Det er høyere alvorhetsgrad [...] ofte så ser vi at det er barn som strever også strever kanskje begge foreldrene og de strever kanskje med mye [...] det er ofte veldig mye hjelpeapparat inne og mye å ta tak i, og der har vi sett en endring [...] Det er mye mere alvorlig det som kommer inn, enn det som har vært tidligere».

Implementering av ny Barnevernlov har ifølge informantene bidratt til økt dokumentasjonskrav. Sitatene belyser viktigheten av disse kravene ved å sikre grundighet, samtidig som informantene opplever det som en betydelig

arbeidsbelastning som kan føre til at mindre tid blir viet til direkte samhandling med barn og familier:

«det er økende, økende krav til skriftligheten vår og det syntes jeg er veldig strevsomt, for jeg er nok kanskje litt bedre på relasjoner og samtaler, en jeg liker å føle meg god nok skriftlig [...] det er så økt krav til dokumentering [...] Også syntes jeg på en måte at det er litt trist også fordi at de relasjonene som [...] for meg er jo kanskje det det viktigste, men det er jo på en måte ikke verdsatt i systemet da».

«dokumentasjonsplikten, den tar ekstremt mye plass! Og den jager meg, og tidvis så jager den meg mere enn, enn på en måte enn ønske mitt om å få en god kontakt og en god forbindelse med familiene. Så jeg syntes at tidvis så overskygger dokumentasjonsplikten undersøkelsene våre».

«Også tenker jeg mange ganger i en undersøkelse [...] vi kommer jo inn i familier som er litt i krise, så vi driver jo litt med brannslukking underveis i undersøkelsen også, så jeg syntes det er, de nye lovkravene og dokumentasjonskravene, jeg er veldig enig i dem, men samtidig så stjeler det mye tid og fokus, det gjør det».

Av latent art, viser sitatene til et komplekst bilde av hvordan den nye barnevernsloven og det standardiserte forløpet påvirker barnevernets arbeid.

5.4 Arbeidsmiljø og kollegial støtte som fundament

Flere av informantene understreker betydningen av støtte fra kollegaer samt tilstedeværelsen av en leder som er reflektert, kompetent og oppmerksom, og som tar vare på de ansattes behov for veiledning, refleksjon, og diskusjon. Et positivt arbeidsmiljø, hvor det er akseptert og oppmuntret til å verbalisere utfordrende erfaringer og emosjoner, blir identifisert som fundamentalt for å bevare motivasjonen og forpliktelsen til å forbli i yrkesrollen.

Viktigheten med kollegial støtte, ivaretagelse av ansatte, behov for veiledning, refleksjon og drøft:

Senter for foreldre og barn;

«Det er viktig med gode kollegaer, en åpen tone, hvor det liksom er lov å si; dette kjenner jeg er dritkipt! Noen å drøfte med, det gjør at jeg henter styrke i miljøet. Om det ikke hadde vært slik, hadde vi nok ikke holdt ut denne jobben».

«Det er veldig viktig, syntes jeg, at vi blir ivaretatt i jobben vi gjør, fordi det er tøft å gå å se sånn som vi gjør [...] det føler jeg nok ikke at vi har så veldig god tid til, eller at vi ikke er så veldig gode på det, at en blir litt sånn, går litt i sine egne tanker ofte».

«Men vi er jo heldigvis [...] mange som jobber sammen og vi er jo flinke til å snakke med hverandre her på huset da, så det gjør jo at man er jo ikke aleine med de bekymringene da, det hjelper jo».

«heldigvis er vi jo mange her, så vi drøfter jo sakene godt [...] så er det kanskje andre som ser noe annet da».

En informant uttrykker behov for bedre ivaretagelse og støtte fra ledelsen, spesielt i møte med jobbens emosjonelle utfordringer:

«jeg fortalte ganske tidlig til min leder at jeg syntes det var ganske tøft [...] jeg kjente på litt skam egentlig, for å slite [...] jeg tror vi må få i gang en sånn en rutine i forhold til det, ikke bare debrief, ikke bare hvordan du har det, men også oppfølging etterpå».

Informantene uttrykker at kollegial støtte, ledelsesengasjement, og et godt arbeidsmiljø spiller avgjørende roller for å håndtere de emosjonelle og profesjonelle utfordringene i barnevernsarbeid.

Informantene fra kommunalt barnevern løfter også frem betydningen av å ha et støttende kollegialt nettverk hvor fagpersonell kan dele bekymringer, innsikt og utfordringer. Dette bidrar til en felles forståelse og en sterkere følelse av samhold og sikkerhet i møte med jobbens kompleksiteter.

Kommunalt;

«viktigheten av, altså støtten i kollegagrupper, det vi har rundt oss, det å kunne drøfte ting, støtte seg på andre, være flere om å se det samme».

«vi har et godt arbeidsmiljø her [...] og det tenker jeg er jo en del av å kunne gjøre det litt lettere, for det er mye tungt en står i».

Sitatene understreker viktigheten av et godt støttesystem på arbeidsplassen, hvor kollegial støtte, et positivt arbeidsmiljø, og tilgang til veiledning og refleksjon, er essensielt for å håndtere det tunge arbeidet som følger med barnevernstjenesten. Dette inkluderer muligheten til å drøfte vanskelige saker i et støttende miljø, som igjen bidrar til bedre beslutningsprosesser og håndtering av komplekse barnevernssaker.

6.0 Diskusjon

I dette kapittelet og med utgangspunkt i min problemstilling, diskuterer jeg mine funn opp mot tidligere forskning og teori. Jeg har valgt å organisere drøftingen i forhold til tre temaer:

- 1) Barns beste og medvirkning, når lovverk og statlige føringer møter praksis.
- 2) Følelsesmessig belastning: Komplekse og mangefasetterte dimensjoner.
- 3) Operasjonalisering av komplekse barnevernssaker for tverrfaglig samarbeid

6.1 Barns Beste og Medvirkning, når lovverk og statlige føringer møter praksis.

Barns rett til medvirkning i beslutninger som påvirker deres liv, er et grunnleggende prinsipp i FNs konvensjon om barnets rettigheter, og er tett knyttet til prinsippet om barnets beste, som er fundamentalt i konvensjonen (barnekomité, 2009, art.12; barnekomité, 2013, art. 14). Barnekomiteen påpeker at en korrekt vurdering av barnets beste nødvendigvis må inkludere barnets egne meninger, behandlet med seriøsitet, og at dette krever at barnet gis anledning til å uttrykke seg. Ifølge Paulsen (2022) kan forsvarlig vurdering av barns beste, først forekomme når det er lagt tilstrekkelig vekt på barnets synspunkter og kun når barnet har fått anledning til å uttale seg (Paulsen, 2022, s.21-22).

Mine funn antyder at fagpersonell anerkjenner barns beste og barnets rett til medvirkning som et essensielle fundament i deres praksis. Informantene anerkjenner særlig viktigheten av å forstå og inkludere de yngste barnas perspektiver gjennom detaljerte observasjoner. Videre indikerer sitatene en erkjennelse over at de aller yngste barns stemme kommer tydeligere frem enn de eldre barns stemme, dette gjennom observasjoner, økt bevissthet over verdien av film som metode, samt tolkninger av dette. Imidlertid avdekkes det utfordringer knyttet til hvorvidt barnets stemme, i beslutningsprosesser som berører barnets utvikling og velferd, faktisk får en reel plass i en undersøkelse eller utredning. Dette grunnet tidspress, kompleksitet i familiedynamikker og det relasjonelle aspektet, noe som inkluderer både barnets nonverbale stemme, men også barnets stemme gjennom barnesamtalen.

Ifølge Duncan (2019), er det essensielt at barn får tilstrekkelig, adekvat og hensiktsmessig informasjon om deres intervensjoner, deltakerrettigheter og

barnevernsprosesser, og redegjørelse for hvordan de kan delta i dem. For at barn skal kunne ha en reel mulighet for deltakelse, mener Duncan (2019) at barn skal bli fortalt deres rett til deltakelse på en ærlig måte, slik at de vet hva som kan skje, hva de kan medvirke i å påvirke, samt hva de ikke kan påvirke. På denne måte, og ifølge Duncan (2019), blir beslutninger opplyst, vurdert og ikke forhastet (Duncan, 2019, s.206).

Ifølge Strømmland et al., (2022), er nødvendigheten for en klar definisjon av begrepet deltakelse, sammen med et juridisk rammeverk essensielt. Dette inkluderer at barns muligheter til å danne sine meninger, er basert på både tilstrekkelig informasjon, at barn gis muligheter til å uttrykke sine synspunkter i beslutningsprosesser og at barns stemme skal tas på alvor. Strømmland et al., (2022) påpeker videre at sterke og personlige relasjoner mellom barn og fagpersoner er svært viktig for å kunne fremme barns deltakelse. Videre presiseres behovet for økt faglig kompetanse for å involvere barn i beslutningsprosesser. Noe som krever en dyp forståelse av barns kapasitet som kunnskapsrike aktører og en faktisk implementering av deres juridiske rettigheter til deltakelse (Strømmland et al., 2022).

Forskriften (2023), påpeker at barnevernet forplikter seg til å tilrettelegge for at barn involveres i egen sak i konteksten av trygge rammer (Forskrift om barns medvirkning i barnevernet, 2023, §5). Videre viser forskriften til at selv om barnet har begrenset språk, skal barns medvirkning alltid etterstrebnes (Forskrift om barns medvirkning i barnevernet, 2023, §3). For at de yngste barns reelle behov og signaler skal kunne komme til uttrykk, fordrer det tilrettelegging og trygghet for barnet. Forutsigbarhet er her sentralt, og kan tilstrebnes gjennom bruk av rammer, tid, innhold og hyppighet i møtetidspunkt (Bufdir, 2023). Mine funn identifiserer en rekke metoder og praksiser som bidrar til å fremme barnets medvirkning. Disse inkluderer tilrettelegging av trygge samtalerom og bruk av aldersadekvate metoder som kommunikasjonsverktøy. Videre understrekes betydningen av detaljert observasjon av de yngste barnas non-verbale signaler og samspill med foreldre som en sentral metode for å identifisere og formidle barnets behov og stemme.

Ifølge Bijleveld et al., (2013), viser et hovedfunn i studien at for å fremme barns deltakelse, fordrer et sterkt og personlig forhold mellom barn og fagpersonell. Fra

barneperspektivet, styrkes barnets mulighet for å uttrykke sine synspunkter og opplevelse av å bli verdsatt gjennom den gode relasjonen. McCafferty et al., (2023) finner også at kvaliteten på relasjonen mellom fagpersonell og barn, er av avgjørende faktor for å fremme barns deltakelse. Samtidig påpeker Moe og Gotvassli (2023), at barnevernet har et stort tidspress, samt en forventning om hurtige avgjørelser i svært komplekse saker (Moe og Gotvassli, 2023, s.253).

Balansen mellom tidspresset og den gode relasjon, korresponderer med mine funn, hvor informantene beskriver behovet for både strukturelle og relasjonelle tilnærminger for å forbedre praksis, hvor tid, kompetanse, og det relasjonelle aspektet utgjør kritiske faktorer for å sikre barns reelle medvirkning i beslutninger som påvirker dem.

Som tidligere nevnt, er utredningstiden avhengig av når kommunen søker bistand fra Bufetat, og må sees i sammenheng og ikke overskride barneverntjenestens øvrige undersøkelsesfrist som er på tre måneder (jf. Barnevernsloven, 2021, § 2-2).

Barnevernets primære oppdrag, som er å beskytte barn mot forhold som kan være skadelige for deres utvikling og velferd, krever rask og nøyaktig respons. Dette setter fagpersonell i en krevende situasjon, hvor de må balansere behovet for grundige vurderinger mot presset om å handle hurtig (Gamst, 2011).

Mine funn viser til behovet for bevisst strategi og metodikk for å overvinne disse utfordringene. Dette ved bevissthet om egen subjektivitet og innsats for å kommunisere direkte med barnet, samt en avbalansering av fokuset mellom barn og foreldres behov, samtidig som viktigheten av å bygge tillitsfulle relasjoner og nødvendigheten av tid for at barn skal åpne seg, er fremtredende. Implisitt og av latent art, illustrerer situatene en underliggende usikkerhet om den skjønsmessige tolkningen og vurderingen, samt en indre fortvilelse over hvorvidt de aller mest utsatte barn forsvinner i støy og foreldrefokus.

Implementering av ny barnevernslov og nytt standardisert forløp viser til klare fordeler som økt struktur, faglig utvikling og mulighet for effektivisering på den ene siden. På den andre siden fremkommer kompleksiteten som medfører utfordringer knyttet til tidspress og fleksibilitetsbegrensninger. Sitatene indikerer også at tidspress kan ha

betydelige konsekvenser for relasjonsbygging, som kan være avgjørende for å sikre barns medvirkning og barns beste.

6.2 Følelsesmessig belastning: Komplekse og mangefasetterte dimensjoner

Ifølge Gamst (2011), har fagpersonell i barnevernet et særlig faglig og etisk ansvar for å fremme barns medvirkning. Informantene anerkjenner dette ansvaret som essensielt, samtidig formidler informantene om å ofte oppleve sorg og medfølelse overfor foreldrenes utfordringer, noe som kan utfordre deres evne til å opprettholde objektivitet og å bevare fokus på barnets perspektiv. I spekteret mellom å være hyggelig og imøtekommende med foreldre, samtidig å opprettholde en tydelig og profesjonell rolle som representant for barnevernet, utgjør en kontinuerlig utfordring, og belyser balansen mellom profesjonell distanse og empati.

I følge Aaronson et al., (2019), har de som jobber i omsorgsykker høyere emosjonelle krav, større risiko for sykefravær, eksponering av vold på arbeidsplassen, samt mindre kontroll over arbeidstid, sammenlignet med andre yrkesgrupper. Samtlige av informantene opplyser om høy emosjonell belastning og emosjonelle krav i yrkesutøvelsen. Aktiv rus og vold, er ikke ekskluderingskriterier for utredning ved sentrene (Bufdir, 2024). Funn viser at informantene erkjenner kompleksiteten av sammensatt problematikk som rus, vold særlig mot små barn og alvorlige personlighetsforstyrrelser i familiekonteksten, samt økende dokumentasjonskrav og det å jobbe i motstand, som svært emosjonelt belastende.

Gamst (2011), reflekterer over hvordan det barnevernfaglige arbeidet kan innta en «vente- og se» holdning når barn gir vage antydninger eller signaler om at det ikke har det bra. Disse refleksjonene korresponderer med mine funn, hvor informantene beskriver den emosjonelle belastningen i balansen med å «ha nok» for å kunne hjelpe barnet, samtidig kjenne på smerten og opplevelsen av hva barnet må gjennomgå for å tydelig belyse alvorheten og situasjonen til de mest utsatte barn i samfunnet. Usikkerhet, selvrefleksjon og samfunnsmessige fordommer, kommer frem gjennom en latent opplevelse av bekymring og utilstrekkelighet.

Ifølge Buvik et al., (2023), er det emosjonelle spekteret selve jobben i mange yrkesgrupper, og kan ikke isoleres fra det barnevernfaglige arbeidet. Videre finner Buvik

et al., (2023) at høyt emosjonelt krav, i noen kontekster kan oppfattes som at det er den enkelte fagpersonell som ikke håndterer å stå i kravene, men at fokuset istedenfor bør rettes mot systemnivået (Buvik et al., 2023, s.38). I samhandling med de mest sårbare barn og familier, vil fagpersonell oppleve å få informasjon som kan utfordre egne moralske og profesjonelle oppfatninger av barnets velvære (Gamst, 2011, s.17). Dette inkluderer å måtte håndtere både egne og andres følelser. Sitatene indikerer at vold og rusproblematikk inkluderer særlige vanskelige situasjoner hvor fagpersonell kan kjenne på både redsel og maktesløshet.

Balansen mellom tidspress, krav og opplevelsen av å ikke strekke til, erkjennelse av å skulle sett mere, skulle oppdaget, skulle gjort så mye mere, indikerer at informantene ofte kjenner på å være på akkord med sitt indre etisk kompass. Dette spenningsfeltet belyser hvor krevende det er å stå i over tid, og indikerer kompleksiteten i håndteringen av de følelsesmessige belastninger. Om opplevelsen av at barns stemme i utilstrekkelig grad blir hørt, vil en naturlig konsekvens øke emosjonell belastning for fagpersonell.

6.3 Operasjonalisering av Komplekse Barnevernssaker for Tverrfaglig Samarbeid

Christiansen og Kjoan, (2023), Buvik et al., (2023) og Nielsen et al., (2023) påpeker viktigheten av koordinering og samarbeid mellom ulike tjenester for å effektivt håndtere sammensatte barnevernssaker, samt nødvendigheten av å håndtere høye emosjonelle krav. Disse aspektene korresponderer med mine funn, hvor informantene beskriver behovet for et godt samarbeid og et støttende arbeidsmiljø for å kunne forvalte vanskelige følelser hos både seg selv og andre.

Fauske et al., (2023) understreker, at ivaretagelsen av de yngste barnas stemmer i komplekse barnevernssaker krever et engasjert samarbeid på tvers av forskjellige nivåer i hjelpeapparatet. Ifølge Fauske et al., (2023) må samarbeidet mellom statlig og kommunalt nivå, være preget av tverrfaglig tilnærming og fleksibilitet (Fauske et al., 2023, s. 215-235). Det tverrfaglige samarbeidet korresponderer med mine funn, sitatene belyser både viktigheten av komparentopplysninger for å sette kompleksiteten i barnevernssaker i et system, men også hvordan engasjement med spesialiserte enheter og kollegaer kan bidra til faglig utvikling. Dette ved å inkludere flere perspektiver og dyptgående utredninger i alvorlige saker, som videre kan bidra til bedre beslutningsgrunnlag. Samtidig belyser funn utfordringer med samarbeidet, hvor

tidsperspektivet er relevant. En indikator for dette kan være ulike syn, prioriteringer eller manglende forståelse av kompleksiteten i problemene.

I følge van der Weele og Karlsen, (2021), er det å fremme de stemmene i et arbeidsmiljø som utfordrer og nyanserer perspektiver avgjørende for å forhindre en ensidig tilnærming. Tverrfaglighet, veiledning og fokus på faglighet, sammen med et anerkjennende miljø for ulike perspektiver, er essensielt i profesjonskulturen (van der Weele og Karlsen, 2021, s.47). Ifølge Buvik et al., (2023) er kollegial støtte og en god ledelse av særlig betydning i arbeid som medfører emosjonelle krav. Dette korresponderer med mine funn, hvor kollegial støtte, tverrfaglighet, åpenhet og ledelsens rolle som lyttende og støttende, spiller en kritisk rolle i håndteringen av de ulike utfordringene i komplekse barnevernssaker. Sitatene antyder at for å bevare arbeidsgleden og profesjonell utholdenhet, er det viktig med systematiske tiltak for støtte, veiledning, og anerkjennelse av de ansattes velvære og profesjonelle utvikling. En engasjert og lyttende leder, sammen med tverrfaglig samarbeid, anses som kritisk for å fremme et arbeidsmiljø hvor barnets beste kan ivaretas.

7.0 Konklusjon og fremtidige forskningsretninger

Min studie har hatt som formål å bidra med kunnskapsutvikling når det gjelder forståelse av de ulike aktørenes saksprosess, prioriteringer og vurderinger i møte med de mest sårbare barna i samfunnet vårt. I lys av mine funn, aktuelt lovverk, statlige føringer, aktuell teori og tidligere forskning, har jeg søkt å få frem den subjektive opplevelsen til fagpersonell gjennom å besvare oppgavens problemstilling: Hvordan opplever og erfarer fagpersonell i kommunalt og offentlig barnevern at de yngste barnas stemme blir ivaretatt i komplekse barnevernssaker?

Studien indikerer en anerkjennelse blant fagpersonell av barnets rett til medvirkning som et grunnleggende element i deres arbeid, med en spesiell vekt på inkludering av selv de yngste barnas perspektiver gjennom grundige observasjoner. Likevel fremkommer det utfordringer ved å sikre at barnets stemme får en reel plass i saksbehandlingen, særlig i lys av tidspress og behovet for detaljerte vurderinger. Videre indikerer studien en klar forståelse blant fagpersonell av nødvendigheten av tid og tilrettelegging for å fremme barnets medvirkning. Det relasjonelle aspektet er essensielt som grunnlag for å engasjere barnet i viktige samtaler om deres liv.

I min studie, har jeg vist til nasjonal og internasjonal forskning (McCafferty et al., 2023; Bijleveld et al., 2013; Strømmland et al., 2022; Ormstad et al., 2020; Havnen et al. 2020), som understøtter mine funn, og belyser utfordringer med barns deltakelse og påpeker behovet for sterkere relasjoner mellom barn og fagpersoner, samt forbedring av fagpersonells kompetanse for å inkludere barn på en meningsfull måte.

Spenningsfeltet ved å sikre barns medvirkning og barns beste i konteksten av tidspress, uttrykker samtlige av mine informanter som emosjonelt krevende. Dette krever balanse mellom nøye vurderinger og rask handling for å beskytte barn mot potensielt skadelige forhold. Fagpersonell må kontinuerlig vurdere hvordan de best kan møte barnets behov mens de håndterer presset fra tidsfrister og ressursbegrensninger (Gamst, 2011). Ulike emosjonelle krav kan medføre utilstrekkelighet, ansvar og søkelys bør reflekteres på systemnivå (Buvik et al., 2023, s.38).

Studien peker videre på viktigheten av et støttende arbeidsmiljø og sterkt tverrfaglig samarbeid for å håndtere den emosjonelle belastningen som følger av yrkesutøvelsen. Dette inkluderer behovet for kollegial og lederstøtte, samt et åpent miljø hvor vanskelige følelser kan deles og bearbeides (Fauske et al., 2023). Videre viser funn at et integrert tverrfaglig samarbeid er nødvendig for å omfatte barns unike behov og rettigheter i behandlingen av komplekse barnevernssaker. Studien viser til forskning som understøtter også disse aspektene (Nielsen et al., 2023; Buvik et al., 2023).

For at de yngste barnas stemme skal bli ivaretatt i komplekse barnevernssaker, belyser min studie et behov for forbedrede strukturer og praksiser innen barnevernet. Dette krever en kombinasjon av økt kompetanse, strukturelle tilnærminger, og sterke relasjoner mellom barn og fagpersonell, samt økt fokus på håndtering av tidspress og emosjonell belastning.

Ved å inkludere opplevelser og erfaringer fra fagpersonell ved både kommunalt og statlige barnevern, som representerer seks ulike kommuner, kan bidra med å styrke min studie. Dette da informantene uavhengig av hverandre har bidratt med sitt perspektiv. Standardisert forløp (Bufdir, 2021), er gjeldende alle statlige, kommunale og private institusjoner, og skal sikre barn og familier en felles standard, uavhengig av hjemkommune. Forløpet legger imidlertid ingen føringer for miljøfaglig metodikk for endring og utvikling (Bufdir, 2021). Forløpet er nytt og trådte i kraft med ny barnevernslov (2021), av den grunn har informantene mine ervervet seg mengdeerfaringer av ulik grad, dette kan være en svakhet i min studie.

Samtidig tenker jeg det kan være svært relevant for fremtidig forskning å utforske videre effekt av implementering av ny lovgivning og standardisert forløp og deres innvirkning på barns medvirkning. Dette vil kunne styrke det vitenskapelige fundament for barnevernpraksis og potensielt fremme mere effektive og barnesentriske tilnærminger i komplekse barnevernssaker.

8.0 Referanseliste

- Aaronson, V., Toivanen, S., Leineweber, C. & Nyberg, A. (2019). *Can a poor psychosocial work environment and insufficient organizational resources explain the higher risk of ill-health and sickness absence in human service occupations? Evidence from a Swedish national cohort*. Scandinavian Journal of Public Health, 47: 310–317.
<http://doi:10.1177/1403494818812638>.
- Aasen, H. S. (2015). Grunnloven § 104 og barnets beste: Høyesterett viser vei. *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål*, 13 (03), 197-201.
- Barnekonvensjonen. (1989). *Konvensjon om barnets rettigheter* (20-11-1989). Lovdata.
https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-05-21-30/KAPITTEL_8#KAPITTEL_8
- Barne- og familiedepartementet. (2022). *Høringsnotat med forslag til endringer i Barnevernsloven* [Høring].
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-horingsnotat-med-forslag-til-endringer-i-barnevernsloven/id2928499/>
- Barnevernsloven. (2021), *Lov om Barnevern* (LOV- 2021-06-18-97).
Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-06-18-97>
- Barnelova. (1981), *Lov om barn og foreldre* (LOV-1981-04-08-7). Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-04-08-7>
- Bendiksen, L. R. L & Haugli, T. (2023). *Sentrale emner i barnerette* (utg. 5). Universitetsforlaget. Oslo
- Bijleveld, G., G., Dedding, W., M. & Bunders-Aelen. J., F., G. (2013). *Children`s and young people`s participation within child welfare and child protection services: at state-of-the-art review*. Vrije Universiteit Amsterdam, Nederland. <https://doi.org/10.1111/cfs.12082>
- Bordevich, V. (2022). *Det der barns beste hvor kom det hen- forsvant plutselig bare det? Hvordan ivaretas prinsippet om barns beste og barns rett til medvirkning ved anmeldelse og etterforskning av familievold?* [Masteroppgave, Universitetet i Agder]. <https://uia.brage.unit.no/uia-xmlui/bitstream/handle/11250/3020424/no.uia%3ainspera%3a107890223%3a22681162.pdf?sequence=1>
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). *Using thematic analysis in psychology. Qualitative research*

- in psychology*, 3(2), 77-101. <http://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Braun, V & Clarke, V. (2019). *Reflecting on reflexive thematic analysis. Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, 11(4), 589-597.
<https://doi.org/10.1080/2159676X.2019.1628806>
- Bufdir (2024). Fagstøtte barnevern og oppvekst. Ny barnevernslov. Hentet 22. april 2024
fra: <https://www.bufdir.no/fagstotte/barnevern-oppvekst/ny-barnevernslov/>
- Bufdir (2021). *Nasjonal veileder for standardisert forløp institusjon*. Barne-, ungdoms og familiedirektoratet. Oslo.
https://www2.bufdir.no/globalassets/global/nbbf/institusjon/nasjonal_veileder_for_standardisert_forlop_institusjon.pdf
- Bufdir (2023). *Utredning av omsorgssituasjonen for barn 0-6 år- Kunnskapsbasert Retningslinje*. Hentet 09. april 2024 fra:
<https://www.bufdir.no/barnevern/sentre-for-foreldre-og-barn/>
- Bufdir (2023). *Saksbehandlingsrundskrivet- Retningslinjer for barneverntjenestens saksbehandling*. Hentet 09. april 2024 fra:
<https://www.bufdir.no/saksbehandlingsrundskrivet>
- Buvik, M. P., Thun, S., Ose, O. (2023). *Relasjonelle og emosjonelle krav og belastninger i arbeidet. En studie av omfang, håndtering og konsekvenser av relasjonelle og emosjonelle krav i arbeidet blant fem yrkesgrupper* (Rapport 2023:01366). SINTEF.
https://www.sintef.no/contentassets/9405803230524be1ac614c18b7e1780c/sintef-rapport-2023_relasjonelle-og-emosjonelle-krav-og-belastninger-i-arbeidet_v2.pdf
- Collin-Hansen, R. (2008). *Barnets rett til opplæring og til vern mot marginalisering i Skolen* [Doktorgradsavhandling, Universitetet i Bergen].
https://bora.uib.no/bora-xmlui/bitstream/handle/1956/2723/Dr.Thesis_Ragnhild_Collin-Hansen.pdf?sequence=1
- Christiansen, Ø. & Kojan, B., H. (2023). *Beslutninger i barnevernet* (2. utg.). Universitetsforlaget, Oslo
- Duncan, M. (2019). *Participation in child protection. Theorizing children's perspectives*. Springer Nature Switzerland AG. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-93824-0>

- Fauske, H. & Lichtwarck, C., B. & Buer, B., A. (2023). Barnevernets beslutningsprosess: Samarbeid og samordning. I Ø. Christansen & B., H., Kojan. (Red.), *Beslutninger i barnevernet* (s.215-235), Universitetsforlaget, Oslo
- Flick, U. (2023). An introduction to Qualitative research (7. utg.). Rowholt pocketbokforlag, Hamburg.
- FNS barnekomité, Generell kommentar nr. 12 (2009). Barnets rett til å bli hørt, CRC/C/GC/12 <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/barnets-rettigheter/generell-kommentar-12.pdf>
- FNS barnekomité, Generell kommentar nr. 14 (2013). Om barnets rett til at hans eller hennes beste skal være et grunnleggende hensyn (art. 3, para. 1) CRC/C/GC/14 https://www.regjeringen.no/contentassets/1376fac2fe2a427389f9f94b52acdefc/crc_c_gc_14_eng_nor.pdf
- Forskrift om barns medvirkning i barnevernet (2023). (FOR-2023-10-12-1631). Lovdata. <https://lovdata.no/LTI/forskrift/2023-10-12-1631>
- Gamst, K. T. (2011) *Profesjonelle barnesamtaler. Å ta barn på alvor*. Oslo. Universitetsforlaget
- Haugen, H. Ø. & Skilbrei, M. L. (2021). *Håndbok I forskningsetikk og databehandling*. Fagbokforlaget.
- Havnen, S., K., J., Christiansen, Ø., Ljones, H., E., Lauritzen, C., Paulsen, V., Jarlby, F. & Vis, S. A. (2020). *Barnevernets undersøkelsesarbeid - fra bekymring til beslutning. Delrapport 5. Å medvirke når barnevernet undersøker En studie av barn og foreldres medvirkning i barnevernets undersøkelsesarbeid*. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. https://www.bufdir.no/globalassets/global/nbbf/barnevern/a_medvirke_nar_barnevernet_undersoker_en_studie_av_barn_og_foreldres_medvirkning_i_barnevernets_undersokelsesarbeid.pdf <http://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Heggdalsvik, I., K., Rød, P., A. & Christiansen, Ø. (2023). *Beslutninger i undersøkelsesarbeid*. I Ø. Christansen & B., H., Kojan. (Red.), *Beslutninger i barnevernet* (s.90-109), Universitetsforlaget, Oslo
- Høstmælingen, N., Kjørholt, E., S., Sandberg, K. (2020). *Barnekonvensjonen. Barns rettigheter i Norge*. 4. utg. Universitetsforlaget

- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. (2.utg.). Gyldendal Akademiske. Oslo.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju*. (3.utg.). Gyldendal Akademiske. Oslo
- Malterud, K. (2002). *Kvalitative metoder i medisinsk forskning- Forutsetninger, Muligheter og begrensninger*. Tidsskrift for den Norske Lægeforening, 122(25), 2468-2472.
- Meld. St. 25 (2020-2021). *Likeverdsreformen — Et samfunn med bruk for alle*. Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-25-20202021/id2841293/>
- Moe, T. & Gotvassli, K. A. (2023) *Ledelse og beslutningspraksis*. I Ø. Christansen & B., H., Kojan. (Red.), *Beslutninger i barnevernet* (s.236-256), Universitetsforlaget, Oslo
- Menneskerettsloven. (1999). Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (LOV-1999-05-21-30). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/1999-05-21-30>
- McCafferty, P. & Garica, E., M. (2023). *Children`s Paticipation in Child Welfare: A Systematic Review of Systematic Reviews*. University Belfast. Northern Ireland. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcad167>
- Nielsen, B. M., Johannessen, H. A., Christensen, J. O., Finne, B. L. (2023). *Emotional dissonance and burnout among child welfare workers: The moderating role of social support from colleagues, supervisors, and organization*. Journal of Social Work 23 (4), 615-635, 2023). <https://doi.org/10.1177/14680173221143649>
- NOU 2020:14. (2020). *Ny barnelov — Til barnets beste*. Regjeringen. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2020-14/id2788399/>
- Ormstad, S. S., Hestevik, C. H., Munthe-Kaas, H. M., Blaasvær, N., Muller, A. E. & Berg, R. C. (2020). *Område for helsetjenester. Systematisk kartleggingsoversikt. Barn og unges medvirkning i barnevernet*. Folkehelseinstituttet. <https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/2020/barn-og-unges-medvirkning-i-barnevernet-rapport-2020.pdf>
- Paulsen, V. (2022). *Barn og unges medvirkning i barnevernet*. Gyldendal Akademiske. Oslo.
- Personopplysningsloven. (2018). *Lov om behandling av personopplysninger* (LOV-2018-06-15-38). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/2018-06-15-38>

- Postholm, M. B. & Jacobsen, D. I. (2018). *Forskningsmetode for masterstudenter I lærerutdanning*. Oslo. Cappelen damm akademisk.
- Prop. 133L (2020-2021). Lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endringer i barnevenloven. Barne- og familiedepartementet.
<https://regjeringen.no/contentassets/f325e4de00fb472f85a7a2b94124f531/no/pdfs/prp202020210133000dddpdfs.pdf>
- Sandberg, K. (2009). Barns rettigheter og muligheter: en oversikt over juridiske og praktiske konsekvenser av barnekonvensjonen og menneskerettighetene. I R. Hjermand & K. Haanes (red.), *Barn* (s. 32-49). Oslo: Universitetsforlaget.
- Sjøvold, M. S., og Furuholmen, K. G. (2020). *De minste barnas stemme. Sped- og småbarn utsatt for vold og omsorgssvikt* (2.utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Smith, L. (2020). FNs barnekonvensjon om barns rettigheter. I N. Høstmælingen, E. S. Kjørholt & K. Sandberg. (Red.), *Barne-konvensjonen. Barns rettigheter i Norge* (4. utg., s.19-32). Universitetsforlaget, Oslo.
- Socialstyrelsen. (2023, 20. september). Barns behov i centrum, BBIC.
<https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/barn-och-unga/barn-och-unga-i-socialtjansten/barns-behov-i-centrum/>
- Strømmland, M., Bahus, M. K., Andersen, A. J., W. (2022). Too Vulnerable to Participate? A Systematic Literature Review of the Gap between a Right to Participate and Participation, in Welfare Services. *Journal of Human Rights Practice* 14(1). (s. 331-351). <https://doi.org/10.1093/jhuman/huab061>
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitative metoder*. (5.utg.). Fagbokforlaget. Bergen.
- Tjora, A. (2018). *Viten skapt. Kvalitativ analyse og teoriutvikling*. Cappelen damm. Oslo.
- Vis, S., A. & Strandbu, A. (2023). Barnets deltakelse i beslutningene. I Ø. Christiansen & B., H., Kojan. (Red.), *Beslutninger i barnevernet* (s. 174–193), Universitetsforlaget, Oslo.
- Weele, J. & Karlsen, K. (2021). *Analyse i komplekse barnevernssaker. Fra magefølelse til kritisk tenkning*. Gyldendal Akademisk, Oslo

9.0 Vedlegg

Vedlegg 1: Godkjenning fakultetets etiske komite, FEK

Laila Drange Loka

Tidspunkt for godkjenning: : 01/10/2023

Søknad om etisk godkjenning av forskningsprosjekt - Arbeid med komplekse barnevernssaker. Hvordan opplever fagpersoner å ivareta barnets stemme - RITM0233658

Vi informerer om at din søknad er ferdig behandlet og godkjent.

Kommentar fra godkjenner:

Hilsen
Forskningsetisk komite
Fakultet for helse - og idrettsvitenskap
Universitetet i Agder

UNIVERSITETET I AGDER
POSTBOKS 422 4604 KRISTIANSAND
TELEFON 38 14 10 00

Vedlegg 2: Godkjenning Sikt

Vurdering av behandling av personopplysninger

Referansenummer
374637

Vurderingstype
Automatisk

Dato
17.08.2023

Tittel

"Om arbeid med komplekse barnevernssaker, erfaringer med å få frem det lille barnets stemme".

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Agder / Fakultet for helse- og idrettsvitenskap / Institutt for psykososial helse

Prosjektansvarlig

Monica Strømland

Student

Laila Drange Loka

Prosjektperiode

01.09.2023 - 31.08.2025

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 31.08.2025.

[Meldeskjema](#)

Grunnlag for automatisk vurdering

Meldeskjemaet har fått en automatisk vurdering. Det vil si at vurderingen er foretatt maskinelt, basert på informasjonen som er fylt inn i meldeskjemaet. Kun behandling av personopplysninger med lav personvernulempe og risiko får automatisk vurdering. Sentrale kriterier er:

- De registrerte er over 15 år
- Behandlingen omfatter ikke særlige kategorier personopplysninger;
 - Rasemessig eller etnisk opprinnelse
 - Politisk, religiøs eller filosofisk overbevisning
 - Fagforeningsmedlemskap
 - Genetiske data
 - Biometriske data for å entydig identifisere et individ
 - Helseopplysninger
 - Seksuelle forhold eller seksuell orientering
- Behandlingen omfatter ikke opplysninger om straffedommer og lovovertridelser
- Personopplysningene skal ikke behandles utenfor EU/EØS-området, og ingen som befinner seg utenfor EU/EØS skal ha tilgang til personopplysningene
- De registrerte mottar informasjon på forhånd om behandlingen av personopplysningene.

Informasjon til de registrerte (utvalgene) om behandlingen må inneholde

- Den behandlingsansvarliges identitet og kontaktopplysninger
- Kontaktopplysninger til personvernombudet (hvis relevant)
- Formålet med behandlingen av personopplysningene
- Det vitenskapelige formålet (formålet med studien)
- Det lovlige grunnlaget for behandlingen av personopplysningene
- Hvilke personopplysninger som vil bli behandlet, og hvordan de samles inn, eller hvor de hentes fra
- Hvem som vil få tilgang til personopplysningene (kategorier mottakere)
- Hvor lenge personopplysningene vil bli behandlet
- Retten til å trekke samtykket tilbake og øvrige rettigheter

Vi anbefaler å bruke vår [mal til informasjonsskriv](#).

Informasjonssikkerhet

Du må behandle personopplysningene i tråd med retningslinjene for informasjonssikkerhet og lagringsguider ved behandlingsansvarlig institusjon. Institusjonen er ansvarlig for at vilkårene for personvernforordningen artikkel 5.1. d) riktighet, 5. 1. f) integritet og konfidensialitet, og 32 sikkerhet er oppfylt.

Universitetet i Agder

«Om arbeid med komplekse barnevernssaker, erfaringer med å få frem det lille barnets stemme».

Bakgrunn og formål

Mitt navn er Laila Drange Loka. Jeg studerer master i psykososial helse ved Universitetet i Agder. Min problemstilling lyder følgende: *«Hvordan opplever og erfarer fagpersonell i kommunalt og offentlig barnevern at de yngste barnas stemme blir ivaretatt i komplekse barnevernssaker?»*

Målet med mitt forskningsprosjekt, er å få frem fagpersoners erfaringer med ivaretagelse av de minste barns stemme (0-6 år) i undersøkelse og utredning av barnets omsorgssituasjon, i komplekse barnevernssaker. Viktige temaer for forskningen vil være fagpersoners erfaringer i møte med familier med sammensatt problematikk og erfaringer med å lytte til og få frem det lille barnets stemme- her både nonverbalt og verbalt, samt de emosjonelle påkjenningene og belastningene det eventuelt vil medføre å stå i over tid. Jeg ønsker også å undersøke hva som eventuelt kan stå i veien for barnets medvirkning, ulike biaser som fagpersoner møter/oplever å stå i, i sitt arbeid.

Bakgrunn og valg av tema er min interesse for-, forkunnskap om- samt min forståelse av viktigheten for at barns stemme blir anerkjent og tatt på alvor. Inn i nytt standardisert forløp som tredde i kraft ved ny barnevernslov 2023, jobber nå samtlige foreldre barn sentre inn og bistår kommunalt barnevern med utredning i deres undersøkelser, hvor bekymringen for barnets omsorgssituasjon er særlig høy. Komplekse barnevernssaker. Kriterier for deltakelse av studiet, er at du har kjennskap til det nye standardiserte forløpet, samt erfaring med å jobbe i komplekse barnevernssaker.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Jeg ønsker å komme i gang med intervjuene så snart som mulig. I forkant av intervjuene, vil jeg be om skriftlig samtykke fra deg som informant til deltakelsen i studiet. Jeg vil også benytte meg av lydopptak, for å sikre gode og presise data til mitt prosjekt, i tillegg til å notere underveis ved behov. Mitt fokus vil hele tiden være temaer knyttet til fagfolk i kommunalt og statlig barneverns erfaringer og opplevelser av hvorvidt barnets stemme fremkommer i undersøkelser og utredning.

Det er kun meg og min veileder ved Universitetet i Agder som vil ha tilgang til informasjonen som fremkommer i intervjuet. Alle som deltar vil bli anonymisert og det vil ikke være mulig for person gjenkjenning i studien. Deltakelsen er frivillig og du som informant kan trekke deg fra undersøkelsen dersom det er ønskelig. Om du samtykker til å delta i studiet, vil intervjuet ta ca.1 time. Jeg er fleksibel og kommer gjerne på din arbeidsplass, eller en annen ønsket møteplass.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Studiet er meldt inn til SIKT. Alle personopplysninger blir behandlet konfidensielt. Informasjonen som blir samlet inn, blir lagret i tråd med UiA sine retningslinjer for innsamling av personopplysninger til dette formålet. Lagringsplanen er godkjent av SIKT. Personopplysninger vil ikke fremkomme som informasjon i selve masteroppgaven. Eventuelle sitater som benyttes for å svare opp forskningsspørsmålet, blir anonymisert slik at det ikke fremkommer personopplysninger i ferdig stilt masteroppgave. Studiet er også meldt inn til FEK, forsknings etisk komite UIA. Prosjektet skal etter planen ferdigstilles i April 2024. Etter dette, vil all data som er samlet inn bli slettet.

Min veileder er Monica Strømland, universitetslektor for Psykososial Helse ved Universitetet i Agder, mail: monica.stromland@uia.no
Tlf: 91565389

Trond Hauso, Personvernombud Universitetet i Agder, mail:
trond.hauso@uia.no
Tlf: 93601625

Dersom du skulle være interessert i å delta i studien, kan du kontakte med på mail: ldloka@gmail.com
lailadrange.loka@bufetat.no
tlf: 99711812.
Jeg håper på å høre fra deg!

Vennlig hilsen
Laila D.Loka

Samtykke til deltakelse i undersøkelsen:

Jeg har mottatt informasjon om studien, og samtykker til å delta som informant

Navn: _____ Sted: _____ Dato: _____

(Signert av prosjektdeltaker, sted, dato).

Intervjuguide

Hovedtemaer for undersøkelsen

- ✓ Komplekse barnevernssaker
- ✓ Barns rett til medvirkning
- ✓ Hvordan legge til rette for medvirkning
- ✓ Barns beste
- ✓ Emosjonell belastning

1. Hvor lenge har du jobbet med barnevern?
2. Hva opplever du som mest givende i jobben din?
3. I hvilken grad opplever du at barnets stemme får plass i undersøkelsen/utredningen?
4. Hva er dine erfaringer med det nye standardiserte forløpet som tredde i kraft med ny barnevernlov 2023?
5. Hva preger deg i din arbeidshverdag?
6. Hva opplever du krever mest av deg i møte med de mest sårbare familiene?
7. Hvordan opplever du at barnets stemme kommer frem og blir hørt?
8. Hva gjør du for at barnets stemme skal komme frem og bli tatt på alvor?
9. Opplever du at noe får mere plass enn annet i en undersøkelse/utredning?
10. Opplever du at noe kan komme i veien for barns medvirkning?
11. Opplever du emosjonell belastning i ditt arbeid, eventuelt hva?
12. Hvis du skulle trekke ut tre ting du mener er det viktigste vi har snakket om, hva ville det være?
13. Er det noe mere du ønsker å legge til?
14. Kan jeg kontakte deg igjen hvis det blir aktuelt? (teste ideer)

Tusen takk for at du stilte opp!